

Motion till riksdagen 2005/06:N476

av Mikael Oscarsson m.fl. (kd)

Utgiftsområde 21 Energi

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

God tillgång till energi är en förutsättning för utveckling, tillväxt och välstånd. Det handlar om att tillförsäkra landet säkra elleveranser till rimliga priser och med en miljömässigt hållbar energipolitik som grund. De flesta energislag har negativa effekter på miljön. Energipolitik kan därför inte ses isolerat från ekonomi och miljö.

Sedan folkomröstningen om kärnkraft 1980 har förutsättningarna för energipolitiken drastiskt förändrats. Bolagiseringen av statliga Vattenfall, av eller omregleringen av elmarknaden samt dess utvidgning till hela Norden med allt starkare kopplingar till kontinenten är viktiga inslag i den förändringen. Men den allt överskuggande förändringen sedan början av 1980-talet är ändå insikten om de allvarliga klimatförändringar som hotar stora delar av vår jord. För att begränsa risken för framtida allvarliga klimatförändringar måste hela världens samlade utsläpp av koldioxid radikalt reduceras under de närmaste decennierna. Handel med utsläppsrätter har på försök kommit igång i Europa. Även om det lett till kortsiktiga konkurrensnackdelar för europeisk industri är det ett nödvändigt – men otillräckligt – steg i rätt riktning som också resten av världen måste ta för att uppfylla Kyotoprotokollets målsättning och lägga grunden för nya världsomspännande åtaganden som vill till.

Vi kristdemokrater har mot den bakgrunden, parad med insikt om hur säkerheten ytterligare förbättrats, förändrat vår inställning till kärnkraften. Innan ny teknik för både små- och storskalig – helst förnybar – energiproduktion hunnit utvecklas kan vi inte fortsätta den avveckling som regeringen med stöd från flera andra partier inlett med en förtida avveckling av reaktorena i Barsebäck. Vi häpnar över det hyckleri som socialdemokraterna i regeringsställning visar prov på när de avvecklar fullt funktionsduglig kärnkraft, samtidigt som de står i begrepp att godkänna stora effekthöjningar i kvarvarande reaktorer.

Stängningen av B 2 har åtminstone tillfälligt ytterligare förvärrat effektsituationen i södra Sverige. Svenska kraftnät har i en rapport till Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet daterad den 15 augusti 2005 visat att vi lever äventyrligt inför en eventuell kall tioårsvinter 2005–2006. Det kan ”gå ihop” men Svenska kraftnät anger villkoren: ”Det förutsätter att all tillgänglig pro-

Fel! Okänt namn på

duktion i vattenkraft, kärnkraft och mottryck inom industri och kraftvärme utnyttjas. Dessutom måste den särskilt upphandlade effektreserven bestående av kondens- och gasturbinkapacitet mm samt förbrukningsrestriktioner utnyttjas i full omfattning.”

I ett läge då det är svårt att importera eftersom det troligen är kallt även i grannländerna utesluter Svenska kraftnät inte ”begränsningar i mer eller mindre tvingande former”. Att varje vinter stå inför sådana risker som det här är tal om är helt otillfredsställande.

Energiförsörjningen ska tryggas samtidigt som Sverige måste lämna sitt bidrag till kampen mot växthuseffekten. Det är viktigt att både industrin och hushållen får fasta spelregler på energimarknaderna samtidigt som utsläppen av CO₂ och andra växthusgaser kontrolleras och minskas. Detta leder till krav på en energipolitik med stabila spelregler, gynnande av inhemska förnybara energikällor och bränslen samt energieffektiviseringar.

Mångfald bör eftersträvas och investeringar i biobränslebaserad kraftvärme, vindkraftverk, solenergi och småskalig vattenkraft bör stödjas. Det behövs ett energisystem som innehåller såväl storskaliga som småskaliga element anpassade till lokala och industriella behov.

Sverige behöver ett nytt energiskattesystem där skatter och miljöavgifter utformas med hänsyn till förhållanden i omvärlden för att inte näringslivets konkurrenskraft ska urholkas, vilket i förlängningen drabbar också sysselsättning och välfärd. Systemet ska vara långsiktigt och utformas så att miljöbelastningen minimeras och att tillgången till billig energi framställd under trygga och säkra förhållanden säkerställs.

Kristdemokraterna verkar för en fri och öppen energimarknad med ökad konkurrens till nytta för kunderna. Prisbildningen och marknadens funktions sätt bör hållas under kontinuerlig uppsikt av berörda myndigheter. Energi myndighetens kontroll av nätmonopolen är i sammanhanget särskilt viktig men det gäller också att exempelvis hålla ögonen på om oligopolet på elmarknaden fungerar och beivra exempelvis missbruk av marknads makt.

Kristdemokraterna anser att regering och riksdag måste anlägga ett europeiskt perspektiv på energipolitiken. Vi redovisar i denna motion frågeställningar och perspektiv till vägledning för arbetet. Sverige bör med sina goda förutsättningar sträva efter att bli nettoexportör av el. Det kan vi inte bli om kärnkraften avvecklas i den takt som regeringen och dess energipolitiska stödpartier tänkt sig när de hänvisar till att kärnkraften byggts inom loppet av 15 år och kan tänkas falla för åldersstreck under samma korta tid.

Regeringen saknar en aktiv och långsiktig energipolitik som istället präglas av en kortsiktighet som missgynnar såväl producenterna som konsumenterna och då inte minst svensk basindustri. Kristdemokraterna har föreslagit att en energipakt för miljö och tillväxt ska formuleras. Den ska vara politiskt bred för att skapa de långsiktiga och stabila villkor som energibranschen, näringslivet i övrigt och hushållen behöver.

Kristdemokraterna stöder det av EU utarbetade handelssystemet med utsläppsrätter och förordar att andra sektorer än industrin och kraftföretagen inlemmas i systemet. Dit hör exempelvis flyget vars CO₂-utsläpp är betydande. Det här systemet måste naturligtvis utvärderas på europeisk nivå innan

Fel! Okänt namn på

det permanentas. Kristdemokraterna, som helt visst ifrågasatt fördelningen av utsläppsrätter, anser dock att handeln med (successivt färre) utsläppsrätter i Europa är det bästa medlet för att tackla CO₂problematiken. Det system med s.k. gröna certifikat som infördes 2003 har i stort samma syfte. Vi kristdemokrater motsatte oss systemet och stöder inte tanken på en förlängning av stödformen från 2010 i dess nuvarande tappning. Certifikaten kostar kunden omkring 3 öre per kWh och bidrar tillsammans med en energiskatt som nu kommer att överstiga 26 öre/kWh och moms på 17 öre/kWh till att hushållens elräkning till hälften består av skatt och avgifter. Certifikatsystemet har uppvisat svagheter som vi förutsett. Det är skönmässigt – för elbolagen har kunnat debitera sina kunder mer än vad certifikaten kostat – och det har blivit ett synnerligen tungrott och byråkratiskt system vars verkliga syfte nog varit att lyfta ut kostnaderna för satsningar på förnybar energi ur budgeten.

Elcertifikaten ger föga utrymme för forskning och utveckling av morgondagens energikällor. Kristdemokraterna föreslår mot den bakgrunden resursförstärkning för att främja forskning om vätgas och solcellsbaserad energi.

Fel! Okänt namn på

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	6
Inledning.....	8
Den nuvarande energiförsörjningen	8
Energiåret 2004 och prognoser för 2005–2007	8
Ökad sårbarhet i elsystemet.....	10
Ökad energiförbrukning	10
Regeringens ryckiga kärnkraftspolitik.....	11
Elcertifikat	11
Rättsliga problem med elcertifikaten.....	12
Ds 2005:29 Förslag om ett utvecklat elcertifikatssystem	13
Utsläppsrätter.....	13
Grön skatteväxling.....	14
Energipriser och energiskatter	15
Regeringen tror att fler mätningar löser problemen.....	15
Kristdemokraternas energipolitik	16
Kärnkraft	17
Förhållandena 2004 är inte som 1980.....	20
Tankeförbudsparagrafen	20
Naturgas	21
Torv	21
Biobränslen.....	22
Vindkraft	22
Avregleringar för att stimulera utbyggnad.....	23
Vattenkraft.....	24
Solcellsel och vätgasbaserad energi.....	24
Kraftvärme.....	25
Bioenergikombinat	26
Fjärrvärme	27
Geotermisk energi	27
Den småskaliga elproduktionen.....	28
Energisparåtgärder.....	28
Energibesparingar viktig strategi för att minska klimatutsläppen.....	29
Elvärme	30
Investeringsbidrag för byte från direktverkande eluppvärmning.....	30
En avreglerad elmarknad.....	31
Nätavgifterna	31
Energimyndigheten och naturgasmarknaden	32
Växthuseffekten och klimatfrågorna	32
Energifrågan i Europa.....	33
Europa klarar inte utsläppsmålen.....	34
EU integrerar energimarknaderna.....	35
Sveriges roll i Europas energisystem.....	36
Regeringen måste sluta tänka svenskt på energipolitikens område	37
Övriga frågor	38
Miljöavgift på importerad kolkraft	38

Fel! Okänt namn på

Elbrist.....	38
Överföringsbrister	38
Effektivare kraftöverföring.....	39
Utveckling mot större företag.....	39
Anslagen	40
Nytt anslag: FoU Solcells- och vätgasbaserade system.....	40
Nytt anslag: Stöd till bostadsägare som vill sluta att värma upp sin bostad med direktverkande el.....	40
35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader.....	40
35:2 Insatser för effektivare energianvändning	40
35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion.....	41
35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	41
35:5 Energiforskning.....	41
35:6 Statlig prisgaranti elcertifikat	42

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktlinjer för energipolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om energipolitiska insatser på klimatområdet, såväl nationella som internationella.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om effektskatten.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förhandlingar bör upptas med Danmark och andra exportländer så att kolkraftsproducerad el vid import till Sverige kan beläggas med miljöavgift.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utredningen om energiskatter bör arbeta med inriktning på ett uthålligt skattesystem där goda miljöegenskaper, hög energieffektivitet och hög elproduktion premieras.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör vidta erforderliga åtgärder för att tillse att elbrist inte uppstår.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett sanktionssystem mot de nätbolag som inte uppfyller regelverkets krav vid byte av elleverantör bör införas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Energimyndighetens handläggningstider för koncessionsärenden måste kortas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inhemska förnybara energikällor.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om energiforskning och energiteknisk utveckling.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om energisparåtgärder och fastighetsskatt.¹
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrens inom fjärrvärmesektorn.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU skall kunna fatta beslut om miljöavgifter med kvalificerad majoritet.¹
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miniminivåer för koldioxidavgifter i EU.¹
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förkorta handläggningstiderna för koncessionsärenden hos Energimyndigheten.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör satsa på att främja omställningen till förnybara bränslen.

Fel! Okänt namn på

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utreda möjligheten för en ökad driftssäkerhet och minskade strömavbrott.
18. Riksdagen beslutar upphäva 6 § kärntekniklagen (1984:3).
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att höja den övre gränsen för när elproducerande vindkraftverk får erhålla s.k. miljöbonus.¹
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att slopa eller kraftigt höja den övre gränsen för när producenter kan konsumera egenproducerad el utan elskatt.¹
21. Riksdagen beslutar att för budgetåret 2006 anvisa anslagen under utgiftsområde 21 Energi med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2006 enligt uppställning:

		Regeringens förslag tkr	Kristdemo- kraternas förslag
35:1	Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	193 780	-25 000
35:2	Insatser för effektivare energianvändning	168 000	-30 000
35:3	Teknikupphandling och marknadsintroduktion	65 000	-20 000
35:4	Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	89 400	-30 000
35:5	Energiforskning	815 100	-295 000
35:6	Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	18 100	
35:7	Statlig prisgaranti elcertifikat	59 520	-59 520
35:9	Statligt stöd för villaägare att byta bort direktverkande el (nytt anslag)		65000
35:10	Solcells- och vätgasenergiforskning (nytt anslag)		+50 000
	Summa	+1 721 950	-344 520

¹ Yrkandena 3–5, 11, 13, 14, 19 och 20 hänvisade till SkU.

Fel! Okänt namn på

Inledning

God tillgång till energi är en förutsättning för utveckling, tillväxt och välbefinnande. Den goda tillgången till vattenkraft bidrog i högsta grad till den industriella utveckling som lade grunden för den svenska välfärden. Kärnkraften kom att från 1970-talet ge betydande bidrag och svarar nu tillsammans med vattenkraften för över 90 procent av landets elproduktion. Men de flesta energislag har en negativ påverkan på miljön. Energipolitik måste därför gå hand i hand med både ekonomi och miljö för att en hållbar utveckling ska kunna nås.

Begreppet hållbar utveckling definieras ofta som en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Genom att betona generationsperspektivet återspeglar denna definition mycket väl en av de principer som är grundläggande för Kristdemokraternas förhållningssätt till miljön, det vi kallar förvaltarskapsprincipen. Det innebär att vi ska agera med en respekt för vår samtida omgivning och kommande generationer.

Den nuvarande energiförsörjningen

Energiåret 2004 och prognoser för 2005–2007

Enligt Energimyndigheten var den totala energitillförseln förra året 649 TWh. I år förväntas tillförseln ha minskat till 637 TWh. Åren 2006–2007 förväntas tillförseln återigen öka till 646 TWh respektive 656 TWh då uppvärmningen av lokaler förväntas öka på grund av lägre temperatur.

Elproduktionen var förra året 148,2 TWh och förväntas minska till 145,2 i år. I dessa siffror ingår en förväntad ökning av vattenkraften med 5,5 TWh samt en minskning av kärnkraft med 9 TWh. I år förväntas elimporten bli 1 TWh.

Den närmare fördelningen av energiproduktionen och elproduktionen beskrivs i diagram 1 och 2 nedan.

Fel! Okänt namn på

Diagram 1. Energitillförsel i Sverige 2003–2006 TWh¹

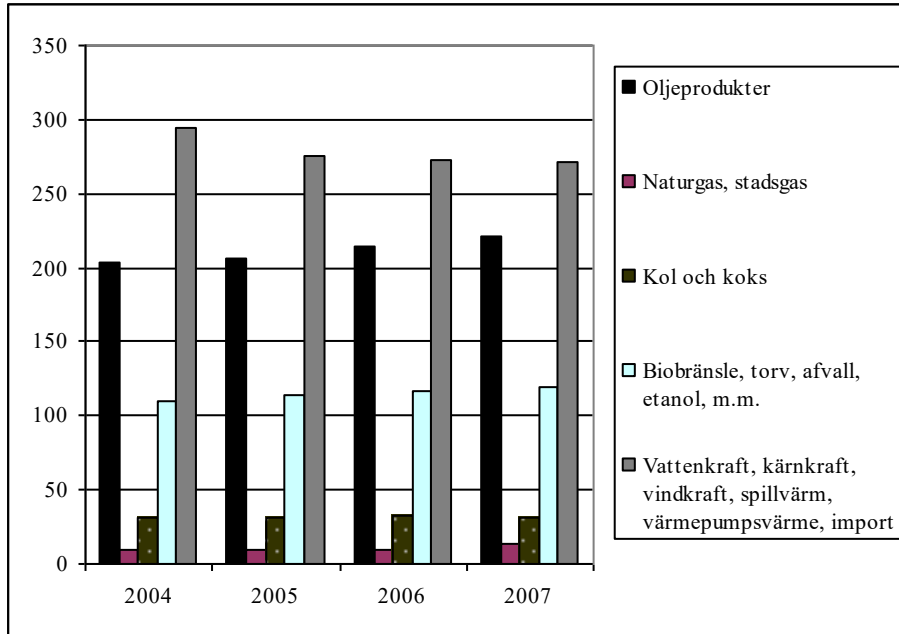
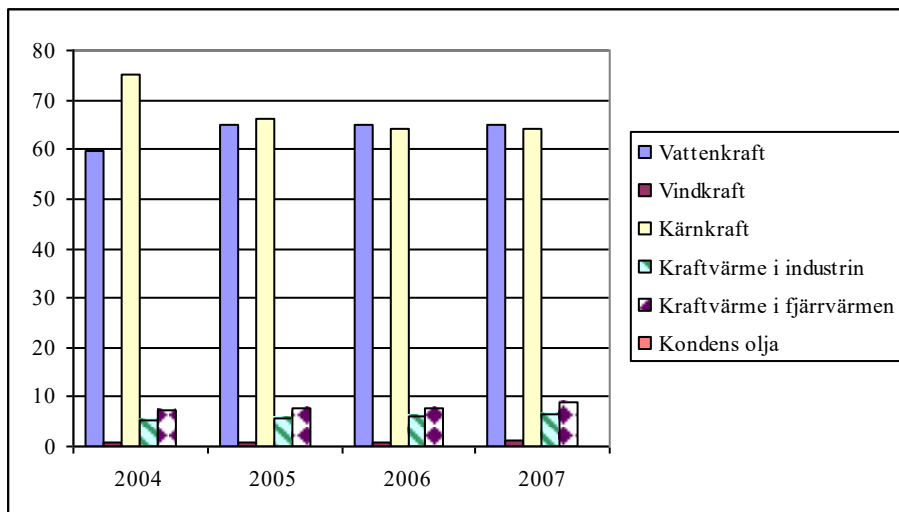

Diagram 2. Sveriges elförsörjning 2004–2007 TWh²

¹ Energimyndigheten.

² Energimyndigheten.

Fel! Okänt namn på

Ökad sårbarhet i elsystemet

Sviterna efter stormen Gudrun som med orkanstyrka drabbade stora delar av södra Sveriges skogslandskap i januari 2005 har gjort oss alla påmind om att också vårt land är sårbart för både ström- och teleavbrott. Även bortsett från denna extrema situation är sårbarheten stor. Strömavbrott har förekommit vid upprepade tillfällen under de senaste 20 åren. Vid varje tillfälle kostar avbrotten åtskilliga tiotals miljoner och ibland hundratals miljoner kronor.

I december 1983 drabbades Sverige av det största strömavbrottet dittills. Orsaken var en brand i en transformator vid Enköping. Hela södra Sverige och delar av Norrland blev strömlöst. I augusti 1992 blev tusentals människor fast i tunnelbanevagnar och hissar i Stockholm efter ett strömavbrott mitt under vattenfestivalen. I november 1995 blev över 100 000 göteborgare utan ström efter ett snöoväder. I december 1999 är som mest 100 000 människor utan ström efter en kraftig storm i Sydsverige. På grund av tung blötsnö över Svealand och Götaland blev ungefär 70 000 elabbonnenter utan ström i Västsverige 2001. I Stockholm blev 50 000 människor utan ström 2002 efter en tunnelbrand i Akalla i nordvästra Stockholm. Elektronikindustrierna i Kista drabbas hårt. Den genomsnittliga avbrottstiden åren 1998–2001 var för en elkund på landsbygden 203 minuter per år och kund.

Det senaste större strömavbrottet före Gudrun var den 23 september 2003 när stamnätet i hela södra Sverige slogs ut. Flera miljoner människor i både Sverige och Danmark blev utan ström under några eftermiddagstimmar. Arbetsplatser tystnade, tågen stannade, datorer slocknade. På Kristdemokraternas begäran höll näringsutskottet en hearing för att analysera problemet. Svenska kraftnät menade att det behövs ombyggda ställverk och förstärkta stamnät, särskilt i södra Sverige. Men de övergångslösningar som börjat komma igång räckte inte till när den stormen kom och medförde elavbrott på flera veckor för tusentals abonnenter.

Varje större strömavbrott är kostsamt för bolag och kunder och till och med för hela samhället. Avbrotten underminerar exempelvis tryggheten i sjukvård och andra viktiga institutioner. Regeringen måste ta ett större ansvar för de elavbrott som sker genom att ställa krav men också skapa incitament för nätbolagen att i görligaste mån investera i säker elförsörjning. Här finns ännu mycket att göra.

Att så mycket ström måste ledas på osäkra ledningar från norra Sverige till södra Sverige har i grunden med regeringens felaktiga energipolitik att göra. På grund av oklara spelregler har naturgaskraft inte byggts i den omfattning som varit möjlig. Kärnkraften läggs ned där den som mest behövs.

Kristdemokraterna anser att regeringen måste utreda driftssäkerheten i elsystemet och återkomma till riksdagen med förslag på hur det ska förbättras.

Ökad energiförbrukning

Sedan 1970-talet har energianvändningen ökat markant i Sverige. Framför allt är det transportsektorns energianvändning som har ökat. Dock har öknings-

takten avtagit och de senaste åren har temperaturvariationerna tydligt påverkat energianvändningens storlek. Sedan början av 1970-talet har elanvändningen ökat med i genomsnitt 3 procent per år. Ökningen var kraftig under 1970-talet, därefter har ökningstakten dämpats. Under perioden 1990–2000 steg den faktiska elanvändningen med 4,8 procent totalt.

Regeringens ryckiga kärnkraftspolitik

I enlighet med 1997 års energipolitiska beslut har de två kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck stängts för att avvecklas. Dessutom ingick i beslutet ett omfattande åtgärdsprogram för att stimulera en effektivare energianvändning och användning av förnybara energislag.

Den första reaktorn, Barsebäck 1, skulle ha tagits ur drift vid halvårsskiftet 1998 men den rättsliga processen drog ut på tiden och reaktorn togs ur drift först den 30 november 1999. Den andra reaktorn stängdes i maj 2005 trots att regeringen inte kunnat visa att man uppfyllt riksdagens krav att bortfallet av produktion ska kompenseras fullt ut genom minskad elanvändning och ökad tillförsel av ny elproduktion (vidare resonemang under rubriken Kärnkraft).

Elcertifikat

Riksdagen beslutade våren 2003 i enlighet med regeringens proposition 2002/03:40 Elcertifikat för att främja förnybara energikällor att införa ett system med elcertifikat i Sverige. Energikonsumenter är nu ålagda att årligen köpa in ett visst antal elcertifikat i förhållande till hur stor konsumtionen är. Andelen certifikat som åläggs konsumenten ökar för varje år och den som inte uppnår detta åläggs att betala vite. Certifikaten utfärdas till dem som producerar s.k. grön el, dvs. el från förnybar energi inklusive småskalig vattenkraft men inte storskalig.

Kristdemokraterna ansåg att riksdagen borde ha avslagit regeringens proposition. Förslaget tedde sig mycket krångligt för dem som skulle beröras. Vissa branscher har redan nu blivit krisbranscher på grund av elcertifikatssystemet. Det är olyckligt. Den nödvändiga översyn som ska göras av Energimyndigheten dröjer. Nu har det gått så långt att vissa branscher behöver åtgärder omgående. Därför föreslår Kristdemokraterna att växthusnäringen och smidesbranschen omedelbart undantas.

I stället för ett system med elcertifikat föreslog Kristdemokraterna en utredning om ett fastprissystem för förnybar energi. Kristdemokraterna anser att systemet med elcertifikat inte ger Sverige en möjlighet att nå de miljömål som EG-direktiv kräver. Modellen riskerar att slå ut mindre elproducenter samt hindra investeringar i förnybar energi som passerat utvecklingsstadiet men som ännu inte fått fotfäste på marknaden.

Kristdemokraterna anser att det var orimligt att elcertifikatssystemet helt skulle betalas av konsumenten på kort sikt. Enligt regeringen ska 10,4 procent av elkonsumtionen vara elcertifierad redan i år. Förutom administrationskost-

Fel! Okänt namn på

naden för varje elkonsument tillkommer kostnaden för certifikaten. Ovanpå dessa kostnader ska konsumenterna dessutom betala mervärdesskatt. Kristdemokraterna varnade redan vid införandet för att detta skulle bli dyrbart för den vanlige elkonsumenten. För ett hushåll som använder 20 000 kWh är årskostnaden 725 kronor (Habo Energi).

Enligt en rapport från Energimyndigheten går en halv miljard av de totalt 1,3 miljarder kronorna som svenska hushåll nu betalar för certifikaten till att administrera certifikaten och till moms. De ”gröna” elcertifikaten stänger effektivt dörren för nya förnybara energikällor som ännu befinner sig på utvecklingsstadiet. De mest kostnadseffektiva förnybara energiproducenterna tar hem spelet. Redan lönsamma företag som producerar el i interna kraftvärmesystem drar störst nytta av certifikaten och elkonsumenternas avgifter. Ligger det i samhällets intresse?

Enligt Energimyndighetens utvärdering har produktionen av förnybar el ökat. Det har dock inte skett främst genom nyinvesteringar utan genom bränslebyten och ökad produktion i befintliga biobränsleeldade anläggningar. Regeringen konstaterar i budgetpropositionen att utvecklingen varit överraskande. Trots detta har regeringen inte någon åtgärd att föreslå för att rätta till den obalansen. Kristdemokraterna ser detta som en brist.

Sedan elcertifikaten infördes den 1 maj 2003 har cirka 1 770 elproduktionsanläggningar fått tilldelning av elcertifikat (1 certifikat för varje MWh el) av Energimyndigheten. Den småskaliga vattenkraften är enligt Energimyndigheten den klart största energikällan med 59 procent av de beviljade certifikaten. Vindkraften utgör 35 procent och biobränsle (kraftvärme- och mottrycksanläggningar) utgör 6 procent.

Rättsliga problem med elcertifikaten

Elcertifikaten kan och bör dessutom ifrågasättas ur skatterättslig synpunkt. Enligt 8 kap 3 § regeringsformen ska föreskrifter om skatt meddelas genom lag. Riksdagen kan inte lämna över till annan att besluta föreskrifter om skatt. Trots det har riksdagen nu överlåtit till elleverantörer att bestämma hur mycket var och en ska betala. Kvotpliktsavgiften skiljer sig inte från energiskatt i övrigt. En sådan delegation strider därför mot regeringsformen. Elcertifikat på elräkningar är juridiskt tveksamma.

Energimarknadsinspektionen vid Energimyndigheten visade dessutom i en rapport publicerad i april 2005 att vissa elföretag tar ut en högre kostnad för elcertifikaten än vad som kan anses vara rimligt. Således lyckas en del företag genom en förtäckt miljöskatt öka sina egna intäkter. Det skapar stor irritation hos konsumenterna. Det är naturligtvis också olyckligt att en starkt begränsad del av konsumenternas avgifter verkligen går till miljövänlig produktion.

Systemet med elcertifikat var redan från början plottrigt och ogenomtänkt. Undantag gjordes för en rad branscher som man annars ansåg skulle drabbas alltför hårt. Sedan dess har fler branscher hört av sig med uppvaktningar till näringsutskottet. Det är tydligt att undantagen från början gjordes på mycket

godtyckliga grunder av regeringen och dess samarbetspartier. Man sjösatte ett system som inte var sjödueligt.

Ds 2005:29 Förslag om ett utvecklat elcertifikatssystem

I juni i år utgav Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet en departements-skrivelse om ett utvecklat elcertifikatssystem. Kristdemokraterna ser med skepsis på många av förslagen. För det första anser Kristdemokraterna att den tidsavgränsning för elcertifikatsberättigande som skrivelsen öppnar för kan vara skadlig för framför allt den småskaliga vattenkraften. Vidare måste ett förenat elcertifikatssystem med Norge prövas noggrant. Framför allt den småskaliga norska vattenkraften har helt andra förutsättningar än den svenska mycket tack vare höga fallhöjder.

Utsläppsrätter

Kyotoöverenskommelsen 1997 har EU-15 åtagit sig att under perioden 2008–2012 minska CO₂-utsläppen med 8 procent jämfört med 1990 omfördelat inom intervallet 21 procents minskning för Danmark och 25 procents ökning för Grekland och Portugal. Sverige fick möjlighet att öka sina utsläpp med 4 procent från 1990 års nivå men har beslutat att istället minska med 4 procent. Kyotoprotokollet träder i kraft då minst 55 länder som tillsammans står för minst 55 procent av utsläppen ratificerat avtalet. Sedan Ryssland ratificerat är förutsättningarna numera uppfyllda.

Det nya systemet med handel med utsläppsrätter är i grunden en god idé som arbetats fram i EU med målsättningen att kunna nå de av Kyoto fastställda målen. I enlighet med förvaltarstanken bejakar vi kristdemokrater principen att förorenaren betalar kostnaderna för de skador man åsamkar miljön.

Utsläppsrättigheter har fördelats mellan de 500 största energi- och industri- anläggningarna för drygt 20,2 miljoner ton som dessa släppte ut i genomsnitt under perioden 1998–2001. Handeln med utsläppsrätter har på prov inletts år 2005. Systemet ska byggas ut med avsikt att permanentas. Förhoppningen är att länder utanför EU ska införa liknande system.

Kristdemokraterna har som sagt länge verkat för ett system med utsläppsrätter och välkomnar att försöksperioden inletts. Men i fördelningen av utsläppsrätterna har regeringen av någon outgrundlig anledning börjat behandla kraftvärmeföretagen styvmoderligt trots att kraftvärme innebär effektivt energitnyttjande. Medan industrin fått hyggelig utdelning anser sig kraftsektorn mycket missgynnad. Besvikelsen blir inte mindre av att tidigare signaler från regeringshåll att vid fördelningen främja effektiva anläggningar förbytts i sin motsats.

Det gör t.ex. att det gaskombikraftverk, Ryaverket, som håller på att byggas i Göteborg endast tilldelas 60 procent av de förväntade utsläppen för året

Fel! Okänt namn på

2007 som beräknas bli det första året med full effekt. Resten måste alltså köpas upp, vilket underminerar hela projektkalkylen. Om Rya kraftvärmeverk hade placerats i Danmark hade tilldelningen blivit 91 procent, i Finland 100 procent och i Tyskland 124 procent under den första handelsperioden. Sveriges regering utsätter med andra ord svensk kraftvärmeindustri för en utländsk konkurrens på ojämna villkor. En utbyggnad av kraftvärmen planeras på flera håll i Sverige, men denna utbyggnad är beroende av att statsmakten ger energiföretagen stabila och med den nära omvärlden jämförbara spelregler.

Vi förvånas över regeringens tvetydiga hållning till torv som ett förnybart bränsle och därmed ingående i systemet med elcertifikat, men när det gäller utsläppsrätter så behandlas biobränslet torv på samma sätt som icke förnybara bränslen som kol, olja och naturgas. I EU-kommissionens positiva bedömning av elcertifikaten och tillstyrkandet av att införa torven i systemet (19 november 2003 underskrivet av EU:s konkurrenskommissionär Mario Monti) har man slagit fast att riksdagens beslut att införa torv i elcertifikatssystemet är förenligt med EG-fördragets konkurrensbestämmelser och att torven dessutom har en viktig roll att spela för att nå de energipolitiska målen.

I propositionen om utsläppsrätter har regeringen och dess samarbetspartier Miljöpartiet och Vänstern föreslagit att torv ska ingå i systemet med utsläppsrätter enligt samma princip som gäller för exempelvis naturgas. Det går stick i stäv med beslutet att elproducenter som använder torv ska få elcertifikat.

Grön skatteväxling

Kristdemokraterna bejaktar tydliga ekonomiska styrmedel som ger incitament att konsumera mindre energi per producerad enhet i industrin och hålla nere elkonsumention i hushållen. Målet är att utsläppen av miljöpåverkande ämnen under alla omständigheter ska minska. Det finns därför behov av ett miljörelaterat skatte- och avgiftssystem där beskattningen på arbete sänks och beskattningen på miljöpåverkan relativt sett höjs. En sådan kombinerad höjning av skatten på miljöstörande verksamhet och sänkning av skatten på arbete har blivit känd som grön skatteväxling.

När en sådan skatteväxling begränsas till Sverige kan den emellertid bli kontraproduktiv om våra huvudsakliga konkurrentländer inte genomför liknande åtgärder. Höjda energiskatter bidrar till att energiintensiv industri läggs ned eller lämnar Sverige för att etablera sig på annat håll där skatterna är lägre och där miljöhänsynen troligen också är det. En grön skatteväxling måste därför utformas med behärskning så att den inte blir kontraproduktiv ur både ekonomisk och miljömässig synvinkel. I Sverige har ofta industrier med miljöpåverkan större reningsgrad än i flertalet konkurrentländer. Att påskynda en utflyttning som redan är på gång vore skadligt för svensk ekonomi men också för miljön eftersom utsläppen per producerad enhet tenderar att öka om produktionen förläggs till länder med mindre stränga miljökrav.

Industrier behöver fasta spelregler för att våga göra åtaganden som sträcker sig långt fram i tiden. Kristdemokraterna anser att den gröna skatteväxling

Fel! Okänt namn på

som riksdagsmajoriteten ägnar sig åt är två partiers eftergifter till det minsta partiet i majoriteten, dvs. Miljöpartiet. Den gröna skatteväxlingen som den nu föreslås drabbar den svenska samhällsekonomin asymmetriskt. De hushåll och företag som får skatthöjningar i form av högre energiskatter och fordonsskatter kan inte kompensera de ökade skattekostnaderna med motsvarande skattelättnader.

I och med den senaste budgetpropositionen har den gröna skatteväxlingen inneburit höjda skatter på inte mindre än ca 15 miljarder. Trots att detta belopp till stora delar motsvarats av inkomstskattesänkningar finns det tyvärr gott om hushåll som förlorat på förändringarna. Enligt en beräkning gjord av riksdagens utredningstjänst på uppdrag av Kristdemokraterna samt egna beräkningar har en familj i en normalstor villa fått en försämrad ekonomi netto med 4 078 kronor per år på grund av den gröna skatteväxlingen. Familjen antogs ha två månadsinkomster på 18 000 kronor respektive 24 000 kronor samt antogs ha en bil med tjänstevikt 1 300–1 400 kg och med en årlig körsträcka om 1 200 mil. Slutligen antogs familjen använda olja för uppvärmning av sitt hus. Kristdemokraterna anser att en sådan skev fördelningsmässig skatteväxling snarare hindrar än stimulerar en god miljöpolitik.

Mot den bakgrunden finner Kristdemokraterna det angeläget att de närmaste åren istället stimulera framväxten av alternativa bränslen till bilarna och en elproduktion med låga utsläpp av växthusgaser samt energieffektiviseringar.

Energipriser och energiskatter

Elpriset har stigit 43 procent på fem år. Energiskatten, avgiften för elcertifikaten samt moms på elpris, nätavgift och energiskatt gör att hushållens elräkning till nära 50 procent består av skatt och av regering och riksdag beslutade avgifter. Inte att undra på att det i dag finns alltför många hushåll som inte har råd att betala sina elräkningar. Ändå föreslås i årets budgetproposition ytterligare elskatthöjningar på 1,2 öre/kWh. Kristdemokraterna säger nej till denna höjning.

Ett nytt energiskattesystem ska vara infört från och med den 1 januari 2006. Sveriges undantag för koldioxidskatten på kraftvärme gäller endast fram till dess. Nedsättningen av energiskatter för konkurrensutsatt industri strider mot EU:s regler för statsstöd.

Sverige behöver ett nytt energiskattesystem där skatter och miljöavgifter utformas så att inte sysselsättning och välfärd drabbas. Systemet måste EU-harmoniseras och vara långsiktigt. Det ska utformas så att vi minskar miljöbelastningen men säkerställer tillgången till billig elenergi.

Regeringen tror att fler mätningar löser problemen

Under våren 2003 beslöt riksdagen i enlighet med regeringens förslag att elnätsföretagen ska vara skyldiga att mäta alla elkunders förbrukning en gång

Fel! Okänt namn på

i månaden senast den 1 juli 2009. Kristdemokraterna anser att en rimligare mätfrekvens borde vara en gång per år för små kunder samt fyra gånger per år för kunder som förbrukar mer än 8 000 kWh. Stora elkonsumenter bör ha timvis mätning. Enligt en rapport, Individuell värmemätning i svenska flerbostadshus – en lägesrapport, skriven av Lennart Berndtsson HSB, är det i nyare byggnader mycket svårt att motivera en elmätarinvestering på 4 000–10 000 kronor. Kristdemokraterna anser att reformen som förmodas kosta 10–15 miljarder, inte efterfrågas av konsumenterna överlag. Tvärtom anser Kristdemokraterna att det måste ankomma på elleverantören att erbjuda en högre mätfrekvens åt de konsumenter som efterfrågar det. Analys av test av energisparande i Oslo och Helsingfors 1990–1993 visar att endast 1 procent sparades till följd av ökat antal avläsningar. Att utan konsekvensanalys redan nu införa ett obligatorium som kostar hushållen stora summor utan att ge dem en verklig möjlighet att spara el kan Kristdemokraterna inte bifalla.

Kristdemokraternas energipolitik

Sveriges energiförsörjning ska tryggas genom en långsiktig och medveten energipolitik med fasta spelregler, där inhemska förnybara energikällor och bränslen utgör en växande bas. Den ryckighet som utmärkt svensk energipolitik de senaste decennierna har åstadkommit uteblivna investeringar och stor osäkerhet hos såväl elproducenter som elkonsumenter. Därför har Kristdemokraterna föreslagit en energipakt för miljö och tillväxt – en energipakt med miljön i fokus men där också tillgången på el till rimliga priser för industri och hushåll också tryggas. Långsiktiga beslut ger förutsättningar för näringslivet, också för den elberoende basindustrin, att stanna kvar i landet. För detta krävs bred politisk enighet. Det skulle kunna resultera i långsiktiga nyinvesteringar med miljöhänsyn och ekonomi. Sverige kan med en klok och långsiktigt stabil energipolitik bli nettoexportör av el istället för att som de senaste åren vara beroende av import av el från kol- och oljeeldade kraftverk i andra länder.

Sverige behöver ett nytt energiskattesystem där skatter och miljöavgifter utformas med hänsyn till förhållanden i omvärlden för att inte näringslivets konkurrenskraft ska undergrävas. Systemet ska vara långsiktigt och utformas så att miljöbelastningen minskas. Tillgången till billig energi framställd under trygga och säkra förhållanden ska säkerställas. Driftssäkerheten måste öka i det svenska energisystemet. Tidigare i denna motion har de större strömavbrotten de senaste 20 åren i Sverige beskrivits. Kristdemokraternas målsättning är en ökad driftssäkerhet som förhindrar strömavbrott och lindrar effekterna av dem som uppstår.

Kristdemokraterna bejaktar en fri elmarknad. Den skapar förutsättningar för ökad konkurrens och lägre elpriser. Investeringar som leder till effektivare resursanvändning välkomnas och stimuleras. Exempelvis bör inte en husägares investering i bergvärme leda till upptaxering av fastigheten och åtföljande höjning av fastighetsskatten.

Om bidrag införs i stimulerande syfte bör de gälla under längre tid. Regeringens ryckighet i bidragsgivning vad gäller exempelvis konvertering av eluppvärmda fastigheter för anslutning till fjärrvärme, som plötsligt drogs in mellan april 1999 och juni 2001, motverkar människors tilltro till att använda systemen. Alltför mycket av projektverksamhet som inte ger bestående förändringar i konsumtionsmönster präglar regeringens energipolitik.

Kristdemokraterna vill att långsiktighet och uthållighet ska prägla såväl energiutveckling som energiskattesystem. Målet är ett ekologiskt uthålligt energisystem utan drastiska prisförändringar, elbrist och andra betydande påfrestningar på välfärd och sysselsättning. För att detta ska kunna vara möjligt krävs att satsningar görs på energiforskning och energiteknisk utveckling.

Kärnkraft

Kärnkraftsproduktionen för 2004 blev rekordhöga 75,0 TWh mot 65,5 TWh året före. De då elva reaktorerna producerade 2004 mer än hälften av mängden el på 146,4 TWh. Efter stängningen av Barsebäck 2 våren 2005 sjunker den relativa betydelsen för att åter öka om planerade effekthöjningar genomförs.

Kristdemokraterna har tillhört de partier som i folkomröstningen om kärnkraft 1980 stödde linje 3 och förordade en total avveckling inom tio år. Insikterna om hotande klimatförändringar till följd av ökande utsläpp av CO₂ och andra växthusgaser hade knappast nått utanför vetenskapsmännens elfenbentorn. Även de som då tyckte sig se problemet var rädda att dra förhastade slutsatser. Nu vet vi mycket mera och vet att vi måste agera. Vi vet också att utvecklingen av kärnkraften fortsatt här – inte minst vad gäller säkerheten – och i många andra länder. Det är inte en föråldrad teknik som regeringen ofta framställer den som – och då gärna i kontrast till vindkraften som ändå har betydligt fler år på nacken.

Från att ha velat snabbavveckla kärnkraften har vi kristdemokrater kommit till slutsatsen att den kärnkraft vi har i Sverige inte bör avvecklas i förtid. Den bör inte – som nu skett i fallet Barsebäck – avvecklas till följd av politiska beslut i regering och riksdag utan ställas av när antingen myndigheterna som bevakar säkerheten eller bolagen som ser på ekonomin finner det lämpligt att stänga elfabriken. Tidigare har förts en debatt om vilka delar av en kärnreaktor som får bytas ut. Ett tag ansågs det att reaktortanken inte skulle få bytas ut. När det var så dags skulle reaktorn istället stängas. Nu tillåter vi i Sverige att alla delar byts ut. I princip kan man bygga en ny reaktor – bara man behåller den gamla modellen. Man kan dessutom – vilket regeringen står i begrepp att ånyo ge tillstånd till – höja effekten väsentligt i befintliga reaktorer. Ju längre man håller på på det sättet – avvecklar ett par reaktorer och bejaktar att kraftföretagen kompenserar bortfallet med nya investeringar i de kvarvarande reaktorerna – desto mer förvillar man allmänheten. Ska vi avveckla som regeringen säger eller ska vi utveckla kärnkraften som man till dels håller på med när man bejaktar effekthöjningar? Denna situation liknar den efter folkomröstningen 1980 då det ”beslutades” att kärnkraften skulle avvecklas men då

Fel! Okänt namn på

färdigställandet av det tidigare beviljade kärnkraftsprogrammet gick på högvarv ända till 1985. 1997 års energipolitiska beslut startade ett omfattande åtgärdsprogram för att stimulera en effektivare energianvändning och användning av förnybara energislag. Programmet har ännu inte lett till nämnvärt resultat.

Kristdemokraterna är starkt kritiska mot hur regeringen handlagt frågan om kärnkraftens avveckling. Beslutet om Barsebäcks nedläggning togs utan att de ekonomiska effekterna var tillräckligt kända. Avsaknaden av miljökonsekvensanalyser och samhällsekonomiska analyser var total. En stor del av den uteblivna produktionen ersattes av import av fossilbaserad el med därtill hörande koldioxidutsläpp.

Kristdemokraterna ansåg att det i prövningen av villkoren inför stängningen av Barsebäcks andra reaktor också bort ingå en ekonomisk redovisning, en miljökonsekvensanalys och en samhällsekonomisk analys. Så har dock icke varit fallet när riksdagen vid ett par tillfällen prövat frågan om stängning.

Bo Bylund fick för tre år sedan uppdraget från regeringen att förhandla med kärnkraftsindustrin om hur kärnkraften ska fasas ut. Principen för nedläggning av de då elva kvarvarande reaktorerna var tänkt att bli densamma som i Tyskland där kraftindustrin gått med på att reaktorerna sammantaget får producera en viss mängd energi innan de stängs av. Bolagen kan sedan bestämma om de vill köra många reaktorer för fullt och därmed lägga ned fortlare eller om man vill dra ut på tiden genom att stänga några av de äldre och ge moderna reaktorer en längre livslängd.

Hösten 2004 meddelade så generaldirektören Bo Bylund, då chef för Banverket nu chef för Arbetsmarknadsverket, att han inte kunde nå någon uppgörelse. De i energipolitik samverkande partierna s, c och v kom då i oktober 2004 överens om att Barsebäck 2 skulle stängas senast i maj 2005, vilket också skett.

Några förhandlingar enligt den tyska modellen har inte återupptagits men överenskommelsen mellan de tre partierna om fortsatt kärnkraftsavveckling gäller förvånande nog ännu hösten 2005. Kristdemokraterna är icke tillskyndare till en sådan överenskommelse och kommer att motsätta sig nya politiska avvecklingsbeslut.

Naturgas är det bästa fossila energislaget för el och värmeproduktion. Ändå är det oerhört mycket mer koldioxid som släpps ut från naturgaskombi jämfört med kärnkraft. Ersätter man kärnkraften med naturgaskombi kommer CO₂-utsläppen vid oförändrad elproduktion att öka med 35 miljoner ton per år. Det ska jämföras med att Sveriges 500 största energi- och industriföretag släpper ut drygt 20 miljoner ton. Ekvationen kommer inte att gå ihop.

Naturgaskombi är däremot långt bättre än kolkraft. Jämfört med att importera el från Danmark, där utsläppen av växthusgaser från koleldade kraftverk fortfarande är mycket höga, är det fördelaktigt för miljön om vi istället producerar naturgaskombi. Ryaverket kan sägas ersätta el från kolkondenskraftverk i det europeiska systemet och på så sätt minska CO₂-utsläppen i Europa.

Att bygga ut vindkraften för att ersätta kärnkraft är inte en realistisk tanke. En reaktor av typen Oskarshamn 2 och de två stängda Barsebäckreaktorerna (600 MW) kan ersättas av drygt 1 500 havsbaserade vindkraftverk om vardera

Fel! Okänt namn på

1 MW. Skälet är att medan kärnkraften har en tillgänglighet på 80 procent är motsvarande siffra för vindkraften 30 procent. Inte ens till havs blåser det alltid. Reservkraft måste kunna sättas in när det plötsligt blir vindstilla. Att ersätta kärnkraften med vattenkraft är inte heller möjligt om kvarvarande älvar ska skyddas.

Energieffektiviseringar har en stor potential men tar tid att initiera och genomföra.

Ovanstående beskrivning om sämre alternativ är anledningen till att Kristdemokraterna inte ser det som rimligt eller ens möjligt att snabbt fasa ut kärnkraft. Fullt fungerande kärnkraft kan inte ställas av om den inte ersatts med sparande och förnybar energi till rimliga kostnader. Dit är det långt kvar särskilt som elförbrukningen ökar – sedan 1997 har den ökat med mer än 8 TWh, dvs. med lika mycket som Barsebäck 1 och 2 tillsammans producerat.

För både miljöns och ekonomins skull bör kärnkraften behållas men naturligtvis måste man se till att våra myndigheter – främst SKI – har resurser att kontrollera säkerheten vid alla reaktorerna.

Den 1 januari 2000 höjdes skatten på kärnkraft från 2,2 till 2,7 öre per kWh. Den 1 juli 2000 förvandlades skatten till en effektskatt som tas ut månadsvis med 5 514 kronor per installerad megawatt termisk effekt oavsett hur mycket eller lite el som produceras. Efter att en reaktor varit avställd i mer än 90 dagar – men först då – sker en reduktion av skatten.

Effektskatten infördes samtidigt som motsvarande produktionsskatt på vattenkraft avskaffades. Detta trots att regeringen tidigare aviserat att också produktionsskatten på kärnkraft skulle tas bort eftersom den ledde till icke önskade effekter. Effektskatten inbringar 1,7 miljarder kronor till statskassan under 2005 – en nedgång eftersom Barsebäck 2 stängts. Ett borttagande av effektskatten var en del av förhandlingarna som Bylund förde om kärnkrafts-avvecklingen.

I årets budgetproposition föreslår regeringen inte att den – som man tidigare bedömt skadliga effektskatten tas bort utan att den höjs till 10 200 kronor/MW, vilket skulle inbringa 3,2 miljarder kronor under år 2006 eller något mer om effekthöjningar i Ringhals kommer att genomföras.

Samtidigt föreslår regeringen en kraftig höjning av fastighetsskatten på vattenkraft. Detta har gjorts på 1980-talet med så pass olyckliga erfarenheter att fastighetsskatten i hast halverades för att inom loppet av några år helt försvinna. Nu återkommer den med full kraft (se nedan).

Sist det begav sig avvisade Kristdemokraterna förslaget om höjd effektskatt på kärnkraft med motivering att skatten fungerar snedvridande ur konkurrenssynpunkt. Vi menade att ett sådant beslut i förlängningen skulle leda till att kärnkraftsproducerad el blir olönsam. Det är en effektiv metod att använda för avveckling av kärnkraften. Under nuvarande omständigheter kommer skatten att leda till ökad import av fossilbaserad elproduktion som i sin tur ökar koldioxidutsläppen, vilket naturligtvis är negativt.

Nu har som sagt regeringen i budgeten för 2006 föreslagit att effektskatten i det närmaste ska fördubblas från 5 514 kronor per megawatt termisk effekt till 10 200 kr/MW. (Termisk effekt är den totala värmeeffekt som måste till för att åstadkomma elektricitet i ett kärnkraftverk. Verkningsgraden är unge-

Fel! Okänt namn på

får 35 procent, vilket innebär att den elektriska effekt man får ut motsvarar drygt en tredjedel av den termiska.)

Regeringen motiverar den föreslagna skattehöjningen på kärnkraftsproduktion och vattenkraft – utformad som fastighetsskatt – med att handeln med utsläppsrätter drivit upp priset på el kraftigt, vilket givit ägare av storskalig vattenkraft och kärnkraft stora intäktsökningar och vinster eftersom inga utsläppsrätter behöver köpas in för den produktionen. Eftersom elpriserna sätts på en marknad där marginalkostnadsprincipen är styrande, är det en självklarhet att de som får del av prisökningarna men inte belastas med kostnadsökningarna för utsläppsrätterna kommer att kunna höja sina marginaler.

Kristdemokraterna är principiellt tveksamma till att på detta sätt pungslå kraftföretagen vare sig syftet är att svälta ut kärnkraften eller att ”ta hem” vad man uppenbarligen ser som någon form av orättmätiga övervinster. Vi kommer dock inte att i detta skede motsätta oss regeringens förslag. Inom ramen för Allians för Sverige vill vi till kommande år hitta former för att avveckla alla former av produktionsskatter som vi menar snedvrider konkurrensen och skapar incitament för att bygga ut kraftproduktionen i angränsande länder snarare än i Sverige.

Förhållandena 2004 är inte som 1980

År 1980 genomfördes en rådgivande folkomröstning om kärnkraften. Utfallet av omröstningen blev inte den vägledning för beslutsfattandet som många önskade. Skillnaderna i tolkningen av resultatet är avsevärda och resultatet används som ett argument för snart sagt varje hållning ifråga om kärnkraften. Detta har bidragit till en 20-årig politisk låsning ifråga om energipolitiken.

Energipolitiken är av mycket stor vikt för hushåll och för företag. Politiken måste vara långsiktig och förutsebar. Av det skälet är en bred politisk enighet av stor betydelse. Tyvärr är inte detta något som präglar den svenska energipolitiken.

När det nu gått ett kvarts sekel kan vi konstatera att många av dem som var med och genom den rådgivande folkomröstningen beslutade om energipolitikens inriktning inte längre finns i livet medan många nya röstberättigade tillkommit. Kunskapen om klimatfrågorna och de miljömässigt negativa effekterna av förbränning av fossilbränslen har ökat och detta påverkar opinionen.

Enligt 2003 års stora SOM-undersökning (Samhälle, Opinion, Massmedier) vid Göteborgs universitet som presenterades i år är det nu för första gången på ett kvarts sekel helt jämnt mellan kärnkraftsanhängarna och – motståndarna. Av svenskarna vill 39 procent att kärnkraften ska avvecklas på lång sikt; lika många vill fortsatt använda den.

Tankeförbudsparagrafen

Det s.k. tankeförbudet bör slopas. År efter år har riksdagen behandlat 6 § kärntekniklagen som stadgar: ”Ingen får utarbeta konstruktionsritningar, beräkna kostnader, beställa utrustning eller vidta andra sådana förberedande åtgärder i syfte att inom landet uppföra en kärnkraftsreaktor.” För brott mot

bestämmelsen stadgas fängelse med en straffsats motsvarande den som gäller för vållande till annans död.

Tankeförbudet har sedan dess tillkomst kritiserats från olika utgångspunkter. Klart är att det har en hämmande effekt på den akademiska friheten och det kan till och med ifrågasättas om det över huvud taget är möjligt att – utan lagbrott – presentera genomarbetade och kostnadsberäknade alternativ till prövning i den energipolitiska debatten.

Forskningen inom kärnenergiområdet har i princip avstannat i Sverige och kunniga forskare har flytt landet. Tankeförbudet har behandlats i riksdagen ett flertal gånger men förslaget om slopande har avvisats. Sannolikt beror detta på att frågan helt felaktigt har ansetts kopplad till den vidare frågeställningen om kärnkraftens ställning i vårt land. Principiell kritik mot tankeförbudet framförs numera helt oberoende av inställningen till kärnkraftens nyttjande i Sverige, och detta stärker Kristdemokraternas uppfattning att paragrafen både kan och bör slopas.

Naturgas

Naturgas har funnits i Sverige sedan 1985 och svarar idag för cirka 2 procent av Sveriges totala energitillförsel. Gasanvändningen är betydande längs västkusten och i Skåne. Malmö värms t.ex. till 40 procent av dansk naturgas. I de 32 kommuner som har tillgång till naturgas svarar denna för cirka 20 procent av energianvändningen. Att optimera användningen av ett gasnät är en självklarhet. När naturgas ersätter olja och kol är det positivt också av miljöskäl. Utvecklingen av naturgasen måste dock bäras av de aktörer som står närmast den marknad som utvecklas.

Kristdemokraterna anser att det även för naturgas ska råda en väl fungerande marknad. Därför välkomnades den nya naturgaslagen, även om vissa detaljer borde ha utformats på annat sätt. Den fortsatta utbyggnaden av naturgasen som sker finansieras på den privata marknaden, vilket är en rimlig princip. Naturgas är ett fossilt bränsle med tillhörande utsläpp av koldioxid och andra miljöfarliga ämnen och får därför inte ersätta kärnkraft eller vattenkraft. Men i de fall gasen ersätter kol eller eldningsolja kan dock utsläppen av koldioxid, kväveoxider, svavel/svaveldioxid och tungmetaller minska. Inom industrins tillverkningsprocesser ersätter naturgasen oftast olja och medför då radikalt minskad miljöpåverkan, höjd verkningsgrad och bättre reglerbarhet. I vissa regioner kan således naturgasen påtagligt medverka till minskade utsläpp och förbättrade möjligheter att nå klimatmålen. Den infrastruktur som byggs upp kan också användas för biogas och vätgas. Idag inblandas 45 procent biogas i gasledningarna.

Torv

Torv bildas i processer som huvudsakligen är biologiska, och vid en analys hamnar torven närmare biobränslena än de fossila bränslena. I internationella

Fel! Okänt namn på

klimateffekter räknas dock utsläppen från torveldning som ett fossilt bränsle. Torv används både som bränsle för energiframställning och som jordförbättringsmedel.

Årligen bryts cirka 3–4 miljoner m³ torv på 0,1 procent av den totala torvtäckta arealen. Tillväxten av torv har beräknats till cirka 20 miljoner kubikmeter per år och har därmed under 1990-talet varit åtminstone fyra gånger så stor som uttaget. Torv kan därför anses vara ett förnybart biobränsle. När torven skördas sker metanutsläpp och vid förbränning sker koldioxidutsläpp. Detta ger ett negativt tillskott till klimateffekten. Idag finns teknik och kunskap om hur man kan skörda torv med stor naturhänsyn, där enbart det översta lagret skördas och där marken återställs till naturrika våtmarker. Kristdemokraterna välkomnar att torven inkluderas i elcertifikatssystemet och anser att den därmed också borde exkluderas ur systemet med utsläppsrätter. Samtidigt anser Kristdemokraterna att denna förändring borde innebära att koldioxidskattebefrielsen för torv kan avskaffas. Statens inkomster förväntas öka med 800 miljoner kronor med anledning av detta förslag.

Biobränslen

Biobränslen spelar en viktig roll i utvecklingen mot ett uthålligt energisystem. Medan fossila bränslen, olja, kol och naturgas, släpper ut mellan 202 000 och 328 000 ton koldioxid per TWh är siffran för biobränslen i praktiken noll. Samma mängd som släpps ut vid förbränning av biobränslen tas upp av växtligheten igen.

År 2002 var biobränslenas andel av elproduktionen 97 TWh. Utvecklingen av biobränsleanvändningen har gått snabbt och enligt Skogsstyrelsen är det inom större delen av vårt land möjligt att göra större uttag av skogsbränsle. Även i södra Sverige, där man idag tar ut en större andel skogsbränsle än i norra Sverige, finns en outnyttjad potential. En stor andel biomassa importeras, vilket förorsakar utsläpp vid transporter.

Eftersom brännbart avfall inte får deponeras sedan den 1 januari 2002 (enligt förordning 2001:512 om deponering av avfall) kommer det att finnas en stor mängd bränsle/avfall att hantera. Detta har inneburit stora omställningar och behovet av nytt bränsle (s.k. jungfruligt bränsle) i fjärrvärmeverk har minskat.

Kristdemokraterna ser positivt på att de inhemska biobränslenas andel i den totala energiproduktionen årligen ökar.

Vindkraft

Vindkraftens bidrag till elproduktionen var under år 2004 omkring 850 GWh eller 0,85 TWh. Det var en 35-procentig ökning jämfört med år 2003 och motsvarade 0,6 procent av det årets svenska elproduktion. Under fjolåret tillkom 70 nya vindkraftverk, och vid början av 2005 fanns i landet 700 verk

med en effekt större än 50 kW vardera. Den totalt installerade effekten ökade med 40 MW och var 442 MW vid ingången till 2005.

Högre elpriser samt generösa subventioner har inneburit en injektion för branschen, vilket ytterligare förstärks av att regeringen har som mål att vindkraften inom en tioårsperiod ska leverera 10 TWh el. Regeringen har som mål att elproduktionen från förnybara energikällor ska öka med 10 TWh mellan 2002 och 2010. Vattenfall ska svara för hälften av detta – uppenbarligen utan att räkna in småskalig vattenkraft. Detta tyder på att den havsbaserade vindkraften kommer att svara för merparten av utbyggnaden. Kommer det att ske i den utsträckning som regeringen förutskickat? De ekonomiska förutsättningarna tycks finnas om stödsystemet består och förlängs men tillståndsgivningen är fortfarande en hämmande faktor. Det tar för lång tid, menar kraftföretagen.

Kommunerna har haft i uppdrag att inrapportera lämpliga områden för placering av vindkraftverk. Det måste anses rimligt att kommunmedborgarna får möjlighet att påverka lokaliseringen. Kristdemokraterna anser att strävan bör vara att bygga vindkraftverken på platser där få människor kan bli störda. Den nya vindkraftstekniken med upp till 3–3,5 MW per vindkraftverk, att jämföra med dagens konventionella verk på 0,6–1,5 MW, kan placeras upp till 10 mil ut från kust, utom synhåll från land. Kristdemokraterna ser positivt på att produktionen av vindkraftsproducerad el ökar.

Avregleringar för att stimulera utbyggnad

Det finns två stöd för vindkraftens utbyggnad. Det första stödet, den s.k. miljöbonusen, är ett driftbidrag som avtrappas under en övergångsperiod. Det andra stödet, 350 miljoner kronor under fem år, är riktade insatser för teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskalig vindkraft till havs och i fjällen.

Kristdemokraterna anser att relativt marginella regeländringar på ett avgörande sätt kan sätta fart på utbyggnaden av vindkraften ytterligare. Enligt nuvarande regler upphör den s.k. miljöbonusen när ett vindkraftverk producerar mer än 20 000 fulleffekttimmar. Kristdemokraterna anser att denna regel är kontraproduktiv och att regeringen ska utreda att slopa denna begränsning. Det möjliggör att gamla verk som börjar bli slitna faktiskt kan renoveras till fortsatt funktionsduglighet.

Kristdemokraterna anser att svensk energiproduktion vid sidan av storskaliga vatten- och kärnkraftsanläggningar bör innehålla småskalig och decentraliserad produktion för ökad trygghet. Vid sidan av att sårbarheten i hela energisystemet minskar så skapar man på så sätt sysselsättning i hela landet. Det är därför viktigt att byggande av småskalig elproduktion gynnas skattemässigt. Kristdemokraterna anser att den gräns för vilken skattefrihet gäller för dem som använder egenproducerad vindkraftsel kraftigt bör höjas eller till och med slopas. Enligt nuvarande regler kan exempelvis en lantbrukare inte bygga större vindkraftverk än 50 kW utan att behöva betala energiskatt på den el som han själv förbrukar. Kristdemokraterna anser att det ligger i statsmak-

Fel! Okänt namn på

tens intresse att Sverige blir så självförsörjande som möjligt. Därför ska den som är beredd att bygga ett vindkraftverk också kunna slippa betala skatt på den el som förbrukas i den egna verksamheten. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär antingen att gränsen för skattefri egenproducerad vindkraftsel helt slopas eller åtminstone en kraftigt höjd gräns.

Vattenkraft

Vattenkraftsproduktionen i landet uppgick 2004 till 59,5 TWh, vilket var 12 procent högre än 2003. Vattenkraften svarade det året för 40 procent av Sveriges totala elproduktion, men brukar svara för en större andel.

Vattenkraften är en förnyelsebar energikälla. El kan ju inte lagras men det kan vatten som när det strömmar genom turbinerna i ett kraftverk skapar elenergi. Vattnet rinner till i huvudsak under vår och försommar då snön smälter. Efterfrågan på el är däremot störst på vintern. Då kan det lagrade vattnet utnyttjas för elproduktion. Samspelet i en älv mellan dammar och olika kraftstationer sköts av vattenregleringsföretagen.

I Sverige finns cirka 1 200 vattenkraftverk. De flesta är små, med effekter på några tiotal eller hundratal kW.

Som förnybar energikälla skulle man kunna förvänta sig att vattenkraften har en gynnad ställning i landets energisystem. Men av samma skäl som regeringen angivit angående kärnkraften så lägger man nu en extra skatt på vattenkraften i och med förslaget att höja fastighetsskatten på vattenkraftverk från 0,5 procent till 1,2 procent av taxeringsvärdet. Det är en förtäckt produktionskatt som inte är ägnad att gynna utbyggnaden av vattenkraften i landet – bl.a. den småskaliga vattenkraft som man via elcertifikaten säger sig vilja gynna. Kristdemokraterna kommer dock inte att motsätta sig denna skatt på vattenkraften i väntan på en skattereform på området som vi hoppas kan utarbetas inom ramen för Allians för Sverige.

Sedan miljöbalken infördes 1999 har villkoren för att ompröva vattendomar kraftigt utvidgats. Detta kan leda till minskad tillgång på denna ypperliga kraftkälla. Experter befarar att omprövningarna som blir allt vanligare kan komma att reducera vattenkraftens kapacitet med motsvarande 5 TWh per år. Kristdemokraterna vill uppmana regeringen att undersöka om inte omprövningarna av vattendomar kan göras inom ett regelsystem som inte undergräver vattenkraftens produktionsförmåga.

Solcellsel och vätgasbaserad energi

Solcellsel är dyr. Den kostar omkring 5 kronor per kilowattimme, vilket kan jämföras med ett konventionellt elpris på högst 40 öre. Kommersiellt är tillverkarna långt ifrån ett verkligt genombrott.

Svenska forskare intar emellertid en tät position inom solcellsforskning. Teknik finns, men solceller baserade på kristallint kisel är fortfarande mycket

Fel! Okänt namn på

dyra. Det är med s.k. tunnfilmssolceller huvudsakligen av CIGS-typ (Cu(InGa)Se_2) som man nu nått ned till de ovan nämnda 5 kronorna per kilowattimme. Och priserna sjunker snabbt om och när det kan bli tal om verklig massproduktion i Sverige.

Solceller har med hänsyn till befintliga kostnader sina största möjligheter på platser dit det är svårt att dra ordinarie elnät som t.ex. till fyrar. Dagens potential vid ett stort antal mindre anläggningar är betydande om dessa förläggs till ett antal lämpliga hustak i söderläge. Solcellsel bedöms av sakkunniga kunna svara för 5 procent av Sveriges elkonsumention om drygt tio år. Internationellt satsas stora summor på solcellsproduktion, både med den konventionella tekniken och på forskning för att ta fram ny teknik. I år beräknas kapaciteten i världen vara 110 MWh årligen. Kristdemokraterna anser att solcellsel är en viktig framtida energikälla i ett decentraliserat och mer småskaligt energisystem än dagens.

Kristdemokraterna har länge arbetat för att stödja av den svenska forskningen kring solceller där Sverige har en framskjuten position genom verksamheten vid Ångström Solar Centre vid Uppsala universitet. Deras forskning kring och utveckling av kompletta komponentsystem, dvs. både celler och moduler, bedöms vara världsledande.

Vätgas är ett bränsle som vid nyttjande möjliggör i princip utsläppsfri förbränning. Den kan också användas vid framställning av el via bränsleceller. Den kan också användas till fordonsbränsle. I Malmö finns numera en vätgasmack som provanläggning. Potentialen för vätgasbaserade system som en del av energiförsörjningen bedöms vara mycket stor. För att framställa vätgas används i dagsläget fossila bränslen. För att uppnå en uthållig produktion av vätgas pågår forskning kring artificiell fotosyntes där man med vatten och solljus kan framställa vätgasen.

I Sverige bedrivs grundläggande forskning kring både stationära bränsleceller och artificiell fotosyntes. Vad gäller det sistnämnda området har ett konsortium av samverkande forskningsinstitutioner i Stockholm, Uppsala och Lund placerat Sverige i absolut världsklass.

Kristdemokraterna anser att forskningen inom solcellsel och vätgasbaserade energisystem är mycket angelägen och avsätter i ett nytt anslag 50 miljoner kronor för ändamålet.

Kraftvärme

Kombinerad produktion av el och värme i ett kraftvärmeverk är bättre än enbart produktion av el eftersom spillvärmens tas till vara och mer energi tas ut ur bränslet.

I ett vanligt s.k. kondenskraftverk kyls värmen bort i den ånga som passerar ångturbinen. I ett kraftvärmeverk tas däremot denna restvärme till vara och skickas ut i ett fjärrvärmenät. Det innebär att kraftvärmeproduktionen har en mycket hög totalverkningsgrad. I själva verket omvandlas 80–90 procent av bränslets energiinnehåll till el och fjärrvärme. Mellan 30 procent och 50 procent blir el och resten värme.

Fel! Okänt namn på

I en kraftvärmepanna kan en rad olika bränslen användas, såväl fasta som flytande och gasformiga. Det innebär stor flexibilitet i valet av bränsle. De flesta nybyggda anläggningar använder olika typer av biobränslen.

Biobränslen kan också förgasas, varefter gasen utnyttjas som bränsle i en gasturbin. De heta avgaserna används därefter för att producera el och värme på det sätt som beskrivits ovan. Ett sådant s.k. gaskombikraftverk ger ännu mera el i förhållande till den fjärrvärme som produceras med lika gott resursutnyttjande av bränslet. Även naturgas kan användas i en gaskombianläggning.

Kraftvärmerna har dessvärre beskattats alltför hårt, varför utbyggnaden gått mycket långsamt i vårt land. Annars hade Sverige idag kunnat vara nettoexportör av energi till Europa. Förra året sänktes äntligen skatten på kraftvärme vilket, vi kristdemokrater välkomnade.

Det är olyckligt att regeringen i sitt förslag om fördelning av utsläppsrätter återigen behandlar kraftvärmeindustrin styvmoderligt trots att kraftvärme innebär effektivt energiutnyttjande. Medan industrin fått hygglig utdelning anser sig kraftsektorn mycket missgynnad. Detta trots att inriktningen som angivits från regeringens sida har varit att fördelningen skulle ske så att effektiva anläggningar skulle främjas – ännu ett exempel på ryckigheten i regeringens energipolitik. Det gör t.ex. att det gaskombikraftverk, Ryaverket, som håller på att byggas i Göteborg endast tilldelas 60 procent av de förväntade utsläppen för året 2007 som beräknas bli det första året med full effekt. Resten måste alltså köpas upp, vilket givetvis kastar hela projektkalkylen över ända. Om Ryaverket hade placerats i Danmark hade tilldelningen blivit 91 procent, i Finland 100 procent och i Tyskland 124 procent under den första handelsperioden. Sveriges regering utsätter med andra ord svensk kraftvärmeindustri för en utländsk konkurrens på ojämna villkor. En utbyggnad av kraftvärmerna planeras på flera håll i Sverige, men denna utbyggnad är beroende av att statsmakten ger energiföretagen stabila och rättvisa spelregler. Kristdemokraterna är beredda att ge dem det.

Det är positivt att koldioxidskatten på kraftvärme nu slopas men det är viktigt att också hitta en lösning på problematiken med utsläppsrätter som ovan beskrivits.

Bioenergikombinat

Ett sätt att minska andelen fossila energibärare, t.ex. olja, och de totala utsläppen av koldioxid kan vara att kombinera produktion av el, värme och fordonsdrivmedel.

I s.k. biomassabaserad konvertering (bioenergikombinat) sker sådan kombinerad produktion där biomassa från t.ex. skogsbruk, skogsindustri och energiskogsodling kan utnyttjas. Genom konvertering förgasas biomassan till en s.k. syntesgas som sedan kan användas som bränslegas, för syntes av drivmedel (till exempel DME eller metanol) eller för elproduktion. Spillvärme kan användas till fjärrvärme eller för att torka ny bioråvara.

För hela Sverige är användningen av fossila energibärare cirka 153 TWh per år, ej att förväxla med TWh el. Användningen domineras av transportsektorn som står för mer än 75 TWh, följd av individuell husuppvärmning som uppgår till 34 TWh per år. Bränsle till industripannor står för 22 TWh per år och användningen för fjärrvärme och elkraft motsvarar cirka 9 TWh per år. Potentialen för ny bioråvara innan konvertering uppskattas till cirka 70 TWh per år och efter konvertering till cirka 55 TWh. Denna potential utgörs huvudsakligen av ännu inte utnyttjad biomassa från skogsbruk och skogsindustri (inklusive träavfall i samhället). Kristdemokraterna anser det vara möjligt att ersätta 30–40 procent av de fossila energidrivmedlen genom konvertering till el, värme och drivmedel med befintlig teknik.

Fjärrvärme

Den omfattande utbyggnaden av fjärrvärmenät och distributionen av fjärrvärme är effektivt och miljömässigt mycket positivt. Dock innebär det att distributionen av hetvatten är ett naturligt monopol och att konkurrensen från andra uppvärmningsformer är mycket begränsad. Fjärrvärmekunder har inte några möjligheter att byta leverantör på grund av priser eller leveransvillkor. Kristdemokraterna anser att konsumenterna bör skyddas från oskäligen pris-höjningar. Hur detta ska kunna ske måste utredas.

Möjligheterna att genomföra ett tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten och särredovisning, alternativt att krav på att fjärrvärmeverksamhet bedrivs i separat juridisk form bör utredas. Utredningen "Fjärrvärme på värmemarknaden" (dir. 2002:160) ska vara klar i december 2004 och ska föreslå åtgärder för ökat konsumentskydd mot höga priser på fjärrvärme.

Även vad gäller stödet till fjärrvärme ger sig ryckigheten i regeringens bidragsverksamhet till känna. Konvertering av fastigheter med eluppvärmning till fjärrvärmesystem gavs statligt stöd januari 1998 till april 1999. Stödet togs bort för att införas i en reviderad version 2001–2003.

Kristdemokraterna anser det som en angelägen uppgift att stimulera till ökad fjärrvärmeanslutning och konstaterar än en gång att regeringen genom sin ryckighet motverkar sina egna syften. Kristdemokraterna föreslår därför ett investeringsbidrag för villaägare som vill byta bort sin direktverkande eluppvärmning, vilket beskrivs närmare under senare avsnitt.

Geotermisk energi

Till geotermisk energi räknas i huvudsak energi i form av värme som finns lagrad i berggrunden alltsedan jordens bildande eller energi som ständigt nybildas som en följd av radioaktivt sönderfall i jordens inre. Eftersom den sammanlagda lagrade energimängden i jordens inre och i s.k. meteoritkratrar är mycket stor, finns åtminstone i teorin förutsättningar för en närmast ousluttig, miljövänlig energikälla.

Fel! Okänt namn på

När geotermisk energi ska utvinnas krävs omfattande förundersökningar och prospektering. Den tillgängliga energiformen varierar bl.a. beroende på berggrundens uppbyggnad och sammansättning. Om den geotermiska energin inte är lättillgänglig kan den bli förhållandevis dyr att utvinna. Avgörande för var det kan vara intressant att borra är hur mycket temperaturen ökar i berggrunden för varje meter. Berggrunden bör också innehålla många sprickor och håligheter för att det ska bli en god ekonomi i projektet. Skåne anses ha särskild god berggrund för geotermisk värme i Sverige. I Lund har därför provborring skett, och i några andra städer som Malmö och Ystad finns liknande planer.

Kristdemokraterna anser att geotermisk energi kan vara en del i mångfalden i framtidens energiförsörjning och att utvecklingen på området noga ska följas.

Den småskaliga elproduktionen

Kristdemokraterna anser att de små kraftverkens bidrag till eltillförseln är viktig, särskilt som ett kärnkraftverk har stängts och en majoritet i riksdagen står bakom en principöverenskommelse om att ett andra verk ska stängas. Tillförsel av ny el måste bygga på förnybara energislag och då är de små elproducenternas bidrag ett viktigt tillskott. Ett annat skäl är EU:s mål om fördubbling av andelen förnybar energi inom EU fram till år 2010, samt de åtaganden som fastställdes vid klimatkonferensen i Kyoto.

Cirka 1 200 små vattenkraftverk och cirka 500 vindkraftverk samt vissa kraftvärmeverk ger omkring 1,5 procent av landets totala elproduktion. Den industriella kompetensnivån måste bibehållas inför det förväntat ökande internationella behovet av utrustningar för förnybar energiproduktion. För närvarande går utvecklingen inom vattenkraftsektorn i fel riktning. Företag läggs ned och kunskap går förlorad. Om denna trend fortsätter kommer Sverige att vara åskådare när världsmarknaden för småskalig vattenkraft lyfter och kommer kanske till och med på sikt att uppleva svårigheter med att underhålla och modernisera beståndet av vattenkraftverk, där många anläggningar har hög ålder. Stabila villkor och en rimlig prisnivå är avgörande för den småskaliga produktionen och dess servicebransch.

Energisparåtgärder

Energihushållningsprogrammen, som är en del av energiöverenskommelsen, har inte fått något större genomslag. Satsningar på information och åtgärder för att spara energi i hushållen är vällovliga, men för att få effekt måste kontraproduktiva lagar och bestämmelser elimineras. För att verkningsfulla investeringar ska komma till stånd är det avgörande att de investeringar i energisparåtgärder som villaägarna gör inte ökar boendekostnaderna i form av höjd fastighetsskatt.

Kristdemokraterna vill avveckla fastighetsskatten, men så länge den finns kvar måste den ha en utformning som inte håller tillbaka vällovliga investeringar. Därför behöver reglerna för den statliga fastighetsskatten ses över och förändras på denna punkt.

Energibesparingar viktig strategi för att minska klimatutsläppen

Som redan framhållits måste klimathotet framför allt mötas genom två parallella strategier: bättre hushållning och ökad satsning på förnybar energi. Ett område där ambitionerna definitivt måste höjas är energisparandet i byggbeståndet. Bostäder och kontorslokaler svarar för cirka 40 procent av all energianvändning. Analyser inom bl.a. Skanska har visat att byggsektorns totala utsläpp av växthusgaser i Europa skulle kunna minskas med minst 25 procent fram till 2020. Potentialen för energisparåtgärder inom byggnadssektorn – både gamla och nya hus, i såväl bostadshus som industrifastigheter – har beräknats kunna sänka utsläppen av CO₂ inom EU med 400 miljoner ton år 2010, vilket motsvarar 12 procent av CO₂-utsläppen 1990. Det byggnadsdirektiv som EU nyligen beslutat om för att förbättra energihushållningen är ett steg på vägen, men alls inte tillräckligt. Analyser av Volvos fabriker i Göteborg och Gent visar att Torslandafabriken tidigare gjorde av med ungefär dubbelt så mycket el per producerad bil som anläggningen i Gent. Genom aktiva åtgärder har man reducerat elanvändningen avsevärt. På samma sätt är det när man jämför Electrolux fabriker i Sverige med motsvarande tillverkning i andra länder.

Svenska anläggningar har stora möjligheter att i framtiden minska elanvändningen långt bättre än i dag. Annars finns det en stor risk att Ford lägger tillverkningen av nästa Volvomodell i Belgien och att Electrolux producerar nästa generation spisar i Italien. De skillnader som finns i energianvändning rör inte i första hand själva produktionsprocessen. Den högre elanvändningen beror i första hand på aktiviteter som uppvärmning, ventilation, kylning, belysning etc.

Svensk industri tål inte flera allvarliga nackdelar på kostnadssidan jämfört med omvärlden. Redan i dag flyttar många företag utomlands. Det vore djupt tragiskt om företagsflytten skulle fortsätta på grund av höga elkostnader. Företagen har länge betraktat de avsevärt lägre priserna som en komparativ fördel. Med framväxten av Europamarknaden kommer situationen att förändras. Därför är det viktigt att hjälpa både företag och hushåll att förstå vilka förändringar som är på gång, och att på alla sätt stimulera åtgärder för bättre elhushållning. Utmaningen består i att framsynt planera för den prisutjämning som kommer att ske.

Ytterligare ett område som är viktigt att uppmärksamma är elåtgången för hushållsmaskiner och elektronisk apparatur. Potentialen för effektiviseringar när det gäller sådan utrustning – genom införandet av normer och standarder och krav på maximalt 1 watt för s.k. stand by mode – har beräknats till minst

Fel! Okänt namn på

90 miljoner ton CO₂ per år för EU-området. Som jämförelse kan nämnas att Sveriges totala utsläpp av CO₂ på årsbasis uppgår till cirka 60 miljoner ton.

Elvärme

Den mycket kraftiga utbyggnaden av elvärmen i vårt land är ett resultat av låga priser samt det faktum att det fanns ett stort elöverskott på 1960- och 70-talen som resultat av tolvreaktorsprogrammet. I stora delar av Europa är elen så dyr att få konsumenter skulle komma på tanken att använda el till att värma bostäder. År 2001 användes 21,9 TWh direktverkande el för uppvärmning. Av dessa var 15,9 TWh för uppvärmning av enfamiljshus.³ Det innebär att mer än 15 procent av all el i Sverige går åt till att värma bostäder och lokaler. Det var i sig logiskt att satsa på elvärmen i ett läge då möjligheterna till export av el var små. Efter den stora utbyggnaden av kärnkraften fanns ett överskott av el som på så sätt fick sin avsättning i villor och bostäder. På det viset kunde också importen av olja och kol hållas tillbaka. Men sett till effektiviteten i elanvändningen innebär elvärmen ett slöseri. Den högvärdiga elektriciteten bör främst reserveras för andra användningsområden.

Investeringsbidrag för byte från direktverkande eluppvärmning

Kristdemokraterna anser att uppvärmningen av bostäder och lokaler tar i anspråk en alltför stor andel av den el som konsumeras i Sverige. Hela samhället och de enskilda hushållen är sårbara på grund av att så många använder direktverkande el för uppvärmning. Vad händer om det blir elbrist med starkt stigande elpriser för de omkring 250 000 bostadsägare som är beroende av el för värme i sitt hem? Å andra sidan ska erkännas att sårbarheten är stor vad gäller priser på alternativ uppvärmning.

Kristdemokraterna föreslår att ett statligt bidrag införs som uppgår till 15 procent av investeringskostnaden i ett nytt eller ett kompletterande uppvärmningssystem för husägare med direktverkande el som enda värmekälla. Det statliga bidraget begränsas dock till högst 15 000 kronor per villa. Kostnaden för att sätta in ett vattenburet system är cirka 100 000–150 000 kronor. Det är alltså en hög investeringskostnad.

Investeringen kan också vara en värmepump. Varje kWh elenergi som en värmepump tillförs, ger cirka tre kWh värmeenergi till huset. Värmepumpar kan användas för uteluftvärme, frånluftvärme, berg- samt ytjord- eller sjövärme. En pump med en avgiven effekt som är cirka 50 procent av husets maximala effektbehov ger cirka 80–90 procent av årsenergibehovet för uppvärmning och varmvatten. I till exempel en villa med vattenburen elvärme är värmepump således ett mycket effektivt sätt att minska elförbrukningen. Det är av yttersta vikt att ett investeringsbidrag löper långsiktigt under många år.

³ Statistiska centralbyrån.

Till skillnad från regeringen anser Kristdemokraterna att detta rör sig om en kostnad snarare än en skattenedsättning i statsbudgeten. Vi föreslår därför att regeringens motsvarande konverteringsstödförslag avslås till förmån för Kristdemokraternas.

En avreglerad elmarknad

Kristdemokraterna vill ha en väl fungerande energi- och elmarknad för att främja näringslivets konkurrenskraft och ge låga kostnader för hushållen. Avregleringen har också initialt visat sig ge lägre elpriser och valfrihet för konsumenterna. Dock har skattehöjningen varit betydande, vilket medför att skatterna nu utgör omkring hälften av hushållens elräkning. Systemet med marginalkostnadsprissättning på en avreglerad marknad i kombination med kostnaden för de utsläppsätter som krävs för elproduktion baserad på fossilkraft har bidragit till stora vinster för företagen. Höga vinster borde locka nya aktörer på marknaden där ökad konkurrens och ökad tillförsel skulle kunna bringa ned priserna exklusive skatt till båtad för både industri och hushåll. Men den ryckiga energipolitiken med snabba förändringar i villkoren och svårigheter att få tillstånd att bygga nytt bidrar till att lockelsen inte blir så stor som man skulle kunna tro när vinsterna rakar i höjden. Stabilare regler och en öppnare attityd till investeringar skulle kunna ändra på det förhållandet. Men självklart krävs också övervakning så att de tre största producenterna inte missbrukar den marknadsmakt som inte minst statliga Vattenfall (50 procent) har i Sverige och på den nordiska marknaden (20 procent).

Nätavgifterna

Nätavgiften utgör nära en tredjedel av totalbeloppet på elfakturan. Avgiften ska enligt ellagen vara skälig. Energimarknadsinspektionen, som utgör en del av Energimyndigheten, har ansvaret för att granska skäligheten i nättariffer och andra överföringsvillkor. För att täcka statens kostnader för att bevaka skäligheten i nät- och elpriser betalar elkonsumenterna en nätövervakningsavgift en gång per år.

Trots att Energimarknadsinspektionen och tidigare nätmyndigheten i många uppmärksammade fall påtalat att skilda nätbolag tagit för höga avgifter talar mycket för att myndigheten ännu saknar erforderligt bett. Den s.k. nätnyttomodellen, vilken sedan 2004 är myndighetens huvudsakliga redskap, har mött kraftig kritik från branschen.

Nätbolagen har av naturliga skäl monopol inom sina områden. Alla – inklusive branschen – medger självklart att monopol måste övervakas så att monopolställningen inte missbrukas. För att effektivisera tillsynen har nätnyttomodellen kommit i bruk 2004. Under samma år beslöt myndigheten att närmare granska ett 40-tal av nätbolagen som misstänktes ha tagit ut för höga avgifter under 2003.

Frågan är om modellen – innan den sjösattes – var till fullo utprovad.

Fel! Okänt namn på

Principen är onekligen sund – nätföretagens intäkter ska bedömas i förhållande till företagets prestation. Om det visar sig att företagen tagit ut för höga nätavgifter enligt vad man då kommer fram till ska pengar betalas tillbaka till kunderna. Baserat på de uppgifter som företagen levererar in till Energimarknadsinspektionen konstrueras ett fiktivt nät i en datormodell där man sedan kan jämföra om priserna är skäliga eller inte. En eller par ändrade parametrar kan ge stora utslag, vilket utgör en osäker faktor. Branschen menar att nätnyttomodellen är alltför teoretisk för att korrekt avspegla verkligheten. Nätbolagen och deras tariffer måste hållas under uppsikt, men det får inte leda till att bolagen inte får skälig ersättning för sina tjänster. Särskilt känslig är situationen för landets 177 nätföretag i ett läge när – efter orkanen Gudrun – allt större krav ställs på dem att klara elförsörjningen.

Kristdemokraterna motsätter sig det förslag som i skrivande stund ligger hos Lagrådet och som bl.a. går ut på att nätbolagen ska betala ersättning till kunderna för avbrott längre än tolv timmar. Efter tolv dygns avbrott ska så bolaget svara för att kunden under tre år slipper betala nätavgiften som för en villakund idag ligger på 20 öre/kWh.

Det är orimligt bl.a. med tanke på arbetarskyddet att tvinga montörer ut i nattens mörker för att åtgärda problemen. Bolagen bör vara skyldiga att ersätta kunderna – men först efter 24 timmars avbrott.

Då missbruk förekommit hävdar Kristdemokraterna att ett sanktionssystem bör införas som kan hindra nätbolag från att bryta mot regelverket vid byte av elleverantör.

Energimyndigheten och naturgasmarknaden

Energimyndigheten är även tillsynsmyndighet för naturgasmarknaden. Marknaden öppnades under år 2000, och det är angeläget att verksamheten fungerar tillfredsställande. Energimyndigheten bör intensifiera sitt arbete med att utveckla tillsynsmetoder och uppfylla sitt ansvar. Handläggningstiderna för koncessionsärenden måste kortas.

Växthuseffekten och klimatfrågorna

Regeringen saknar en samlad klimatpolitisk linje. Beslutet om en avveckling av Barsebäcksreaktorerna innebär att regeringen och de partier som står bakom energiuppbyggnaden medvetet bidrar till en negativ utveckling av växthuseffekten. De ökade koldioxidutsläppen, som kommer att bli följden av att bortfallet kompenseras med el från fossilförbränning har tvingat Sverige att anhålla om tillstånd att, i motsats till andra länder i EU, få öka utsläppen. Detta går stick i stäv med det s.k. Kyotoprotokollet som Sverige har godtagit. Kyotoprotokollet innebär att i-länderna åtar sig att minska sina utsläpp med drygt 5 procent till år 2012. EU ska gemensamt minska utsläppen med 8 procent.

Stängningen av den första reaktorn i Barsebäck har i huvudsak kompenseras av import av dansk kolkraft. Miljöeffekterna av stängningen har blivit årliga ökade utsläpp av cirka 3 miljoner ton koldioxid, cirka 8 000 ton svaveloxider och cirka 6 000 ton kväveoxider.

Statens energimyndighet har, i rapporten Marginal elproduktion och CO₂-utsläpp i Sverige, undersökt vilken marginalproducerad el som kommer att nyttjas i Sverige de kommande åren bl.a. utifrån scenariot att Barsebäck 2 stängts. Resultatet av studien visar att det kommer att vara kolkondenskraftsproducerad el från danska Själland som utgör marginalproduktionen. Således kommer varje enhets reduktion av elproduktionen i Sverige att föra med sig ökade CO₂-utsläpp från de danska kolkraftverken.

Kristdemokraterna anser att effekterna av stängningen borde ha belysts i en miljökonsekvensbeskrivning innan beslutet togs. Växthuseffekten kan vara det största hotet mot framtida livsbetingelser på vår jord. Ansvaret för kommande generationer måste vara en viktig drivkraft i arbetet för att minska klimatpåverkande utsläpp.

Energifrågan i Europa

Kristdemokraterna anser att ett europeiskt perspektiv måste läggas på energipolitiken. Energibeslut måste fattas i samklang med övriga Europa. Från den 1 juli 2004 avvecklades den europeiska energimarknaden för företag. Samma sak sker för hushåll från den 1 juli 2007. Dessvärre har den svenska regeringen inte gjort någonting för att förbereda Sverige och svensk energimarknad för det som komma ska.

Avregleringen ska, trots högre elpriser i Europa, inte ses som ett hot utan som en möjlighet. Sverige är sedan några år tillbaka nettoimportör av el, men har grundläggande förutsättningar för att kunna bli nettoexportör till våra europeiska grannar. Det skulle dessutom röra sig om el som gör Europa grönare eftersom all el som produceras på marginalen i Europa kommer från olja eller kol. Men för att Sverige ska kunna bli en elexportnation krävs att regeringen ger sitt stöd till en sådan utveckling. Så är inte fallet idag.

Sverige är nästan bäst i Europa på att producera el utan utsläpp men använder samtidigt nästan mest el av alla. Basindustri och det kalla klimatet har betydelse för denna situation. Det finns också en stor besparingspotential om rätt styrmedel sätts in. Ett sådant kunde vara att byta bort direktel för uppvärmning i hushållen. Ett annat att öppna för investeringar i ny produktion. Ett tredje är att utveckla metoder för energieffektivisering. Kristdemokraterna menar att Sverige bör genom att öka produktionskapaciteten och överföringskapaciteten kunna bli en nettoexportör till Europa. En avreglerad europeisk marknad erbjuder stora möjligheter. Men då måste en betydligt större långsiktighet finnas i besluten.

Fel! Okänt namn på

Europa klarar inte utsläppsmålen

Enligt European Environment Agency (EEA) ökade EU-ländernas CO₂-utsläpp under 2001 med ungefär 1 procent. Detta samtidigt som man sedan 1990 endast lyckats minska utsläppen med 2,3 procent (se tabell). EU-länderna har som åtagande, enligt Kyotoavtalet, att minska de totala koldioxidutsläppen med 8 procent mellan år 2008 och 2012, basåret är 1990. Enligt EEA är denna målsättning i det närmaste omöjlig att uppnå med tanke på utvecklingen under de senaste åren.

Tabell 1. EU-ländernas CO₂-utsläpp 1990–2001 och mål för 2008–2012⁴

Procentuell förändring

	Miljoner ton 1990	Förändring 1990–2001	Mål 2008–2012
Belgien	141,2	6,3	-7,5
Luxemburg	10,9	-44,2	-28
Italien	509,2	7,1	-6,5
Österrike	78,3	9,6	-13
Tyskland	1 216,2	-18,3	-21
Spanien	289,9	32,1	15
Danmark	69,5	-10,7	-21
Storbritannien	747,2	-12	-12,5
Portugal	61,4	36,4	27
Frankrike	558,4	0,4	0
Grekland	107	23,5	25
Finland	77,2	4,7	0
Sverige	72,9	-3,3	4
Irland	53,4	31,1	13
Nederländerna	211,1	4,1	-6
Totalt	4 203,8	-2,3	-8

Tio av medlemsländerna verkar vara på väg att skjuta över sitt mål med relativt stor marginal medan Sverige, Storbritannien och Tyskland trots allt ser ut att kunna nå sina mål. Utvecklingen visar tydligt att om inget radikalt görs så kommer inte EU att klara av de målsättningar man åtagit sig i samband med Kyoto. Europa måste visa ledarskap när det gäller klimatfrågan. Om man inte kan föregå med gott exempel så går det heller inte att påverka andra länder att faktiskt ansluta sig till Kyotoavtalet.

För att begränsa klimatutsläppen krävs olika åtgärder, framför allt insatser för bättre energihushållning samt en övergång till alternativa energikällor, främst förnybar energi. Transporternas roll måste beaktas. Medlemsländernas förutsättningar att satsa på förnybar energi varierar starkt. Länder som Holland och Belgien saknar vattenkraft och har begränsade möjligheter för odling av biomassa. Ett land som Sverige däremot har goda förutsättningar både vad gäller vattenkraft och biomassa. Det är därför rimligt att de olika medlems-

⁴ European Environment Agency.

länderna hjälper varandra när det gäller att klara CO₂-målen, dvs. utnyttjar de möjligheter frihandeln ger när energimarknaden under de närmaste åren blir gemensam.

Kristdemokraterna har länge drivit kravet att EU ska göras mer handlingskraftigt på miljöområdet, eftersom miljöpolitik bör vara en av EU:s huvuduppgifter. Ett viktigt steg i den riktningen vore att fatta beslut om miljöavgifter med kvalificerad majoritet. Hittills har det, just på grund av ett fåtal länders blockering, visat sig omöjligt att driva igenom t.ex. en gemensam minimivå för koldioxidavgifter. Dessvärre har den svenska regeringen, senast i förhandlingarna om Nicefördraget, konsekvent motsatt sig en förändring, med hänvisning till att skattefrågor är en nationell angelägenhet. Kristdemokraterna anser dock att miljöfrågor, som är en så tydligt gränsöverskridande fråga, bör vara ett undantag.

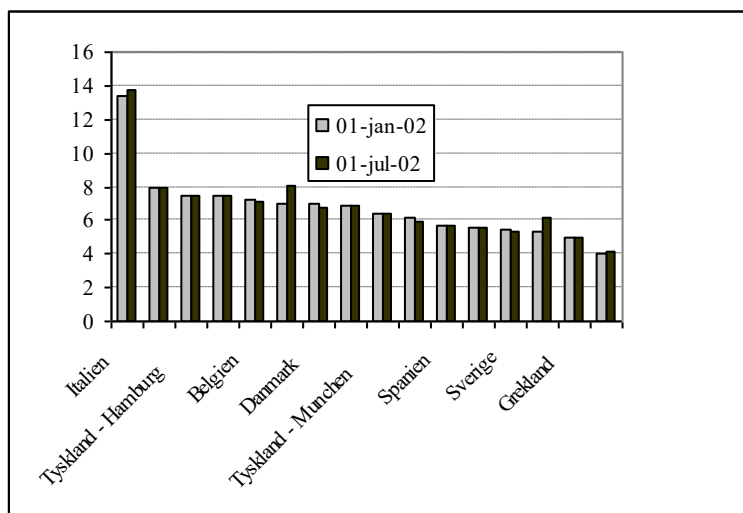
EU integrerar energimarknaderna

På energiministrarnas ministerråd i november 2002 nåddes en politisk uppgörelse om att påskynda liberaliseringen av energi- och gasmarknaden. Enligt överenskommelsen ska en liberalisering av el- och gasmarknaderna för icke hushållsförbrukare genomföras senast den 1 juli 2004, och marknaderna ska öppnas fullständigt för alla konsumenter senast den 1 juli 2007. I överenskommelsen fastställdes också bestämmelser om uppdelning av verksamheterna för systemansvariga för överföringssystem och för distributionssystem och tillsynsuppgifter. Beslutet innebär att energipolitiken i framtiden måste utformas utifrån ett europeiskt perspektiv och inte längre hanteras som en del av inrikespolitiken. Det beklagliga är att regeringen hittills valt att bortse från de nya perspektiv som öppnas upp när framför allt elmarknaden blir gemensam. Det innebär att både företag och enskilda hushåll har dålig beredskap för de prishöjningar som blir en ofrånkomlig del av den gemensamma marknaden. För att inte företag och hushåll plötsligt ska överraskas av kraftigt höjda elpriser måste de möjligheter som finns i vårt land att hushålla långt bättre med energin ses över.

På kontinenten är elpriset avsevärt högre än i Sverige, inte minst för industrin. Genomsnittspriserna är minst dubbelt så höga som i Sverige. Vid hög belastning, dvs. då efterfrågan är som högst, är taxorna flera gånger högre. De högre priserna på kontinenten har lett till en avsevärt lägre elanvändning än i vårt land. I många av EU:s medlemsländer är konsumtionen per capita bara en tredjedel av Sveriges. Klimatet spelar in, liksom den höga andelen elintensiv industri i vårt land. Det är viktigt att Sveriges regering nu skapar kraftfulla incitament för företag att ytterligare effektivisera sin elanvändning.

Fel! Okänt namn på

Diagram 3. Genomsnittliga elpriser den 1 januari och den 1 juli 2002 för hushåll som konsumerar 20 000 kWh/år⁵

Dagens nordiska system är energidimensionerat, vilket betyder att det är magasinens fyllnadsgrad som styr priserna i Norden medan effektproblemen är relativt begränsade. På kontinenten är det däremot effektdimensionerat, vilket innebär att det är kraftverkens kapacitet som är avgörande. Det uppstår signifikant risk för brist på dagarna då industrin går för fullt. Detta innebär att man exempelvis i Tyskland behöver köpa ström på dagarna för att slippa investera i nya kraftverk. Sverige kommer då att kunna utnyttja vattenkraften på ett helt nytt sätt. Ström kan importeras på natten billigt, och tolv timmar senare skickas strömmen tillbaka två tre gånger dyrare. Redan idag är spotpriset på den europeiska marknaden dubbelt så högt som nattpriset.

Sveriges roll i Europas energisystem

Före Sveriges EU-inträde var det logiskt att inom flertalet sektorer satsa på typiskt svenska lösningar. Men så kan inte politiken föras i dag. Beslut måste fattas i samklang med övriga Europa. Om så inte sker missas stora möjligheter att snabbt och effektivt bidra till att möta Kyotoprotokollets krav på lägre koldioxidutsläpp som en klimatstrategi med "europeiska förtecken" ska leda till.

EU-länderna har enats om ambitiösa mål för att öka användningen av förnybar energi. Minst 22,5 procent av elproduktionen ska 2010 baseras på förnybar energi. I samband med detta (EG-direktiv 2001/77) uppmanades Sverige att öka andelen förnybar energi med totalt 25 TWh per årsbasis fram till 2010. Även om Sverige redan utnyttjar stora mängder förnybar energi, främst genom det omfattande vattenkraftsprogrammet, finns mycket goda förutsätt-

⁵ Eurostat.

Fel! Okänt namn på

ningar för ytterligare satsningar på förnybar energi, inte minst biomassa för kraftvärme. Kristdemokraterna anser att ambitionerna bör ligga högt och föreslår därför att den ursprungliga ambitionsnivån, dvs. ytterligare 25 TWh på årsbasis från förnybar energi från och med 2010, ska gälla.

Tidigare har varje lands elproduktion i princip svarat mot respektive lands elkonsument. På en fri europeisk elmarknad är emellertid alla kraftverk, oberoende av lokalisering, en del av den europeiska produktionskapacitet från vilken alla köper sin ström. Sverige är nästan bäst på att producera el utan utsläpp men samtidigt använder vi nästan mest el av alla. På marginalen kommer den sist påsatta svenska lampan eller spisen eller industrimotorn att ta sin el från det dyraste kraftverket i Europa. Detta kallas den marginella produktionen och den kommer under överskådlig tid att vara kolkondens, med låg verkningsgrad och stora utsläpp. Alla andra kraftverk går, alldeles oavsett om ytterligare en lampa tänds eller släcks. Det är detta förhållande som gör att den el som blir över genom ett ökat elsparande i Sverige skulle kunna ersätta dyr och ineffektiv kolkondens i länder som Tyskland, Danmark och Polen.

Regeringen måste sluta tänka svenskt på energipolitikens område

Regeringens och samarbetspartiernas energipolitik saknar såväl långsiktighet som ett Europaperspektiv. Man har konsekvent bortsett ifrån de möjligheter som en framtida gemensam europeisk elmarknad erbjuder. Denna marknad kommer att erbjuda stora möjligheter för Sverige att i samarbete med EU effektivt och dessutom billigt bidra till att möta de krav som EU står inför enligt Kyotoprotokollet. Den svenska elmarknadens avreglering 1996 får nu sin motsvarighet när elmarknaden i Europa genomförs mellan åren 2004 och 2007. Den innebär att svenska kraftproducenter kan sälja el till kontinenten inom ett par år. Reformen underlättar både export och import av el. Nya överföringskablar till kontinenten ska enligt eldirektivet byggas från både Norge och Sverige.

Existerande överföringskapacitet i MW till vår omvärld med kolkondens som kan ersättas⁶

Sverige till Finland	2 050
Norge till Jylland	1 000
Sverige till Jylland	610
Sverige till Själland	1 700
Sverige till Tyskland	456
Sverige till Polen	600
Summa	6 416

Kapaciteten motsvarar 70 procent av hela kärnkraftsproduktionen.

⁶ Nordpool.

Fel! Okänt namn på

Övriga frågor

Miljöavgift på importerad kolkraft

Regeringen bör genom förhandlingar med Danmark och andra kraftproducerande länder skapa möjlighet att ålägga importerad kolkraft en svensk miljöavgift. Danmark lägger för närvarande en koldioxidavgift och svavelavgift i konsumtionsledet på den vattenkrafts- och kärnkraftsel som importeras från Sverige. Dansk kolkraft kan däremot försäljas till Sverige utan motsvarande avgifter, vilket ger den ett mycket förmånligt pris. Detta innebär en konkurrensfördel på miljöns bekostnad, något som Kristdemokraterna anser vara helt förkastligt.

Elbrist

Till skillnad från vad många tror är Sverige vissa år nettoimportör av elenergi. Enligt siffror från Statistiska centralbyrån (SCB) ökade importen av el med 12,8 TWh. Detta förbyttes under fjolåret då nettoexporten var 2,1 TWh. Det sistnämnda årets nettoutflöde berodde på den förbättrade vattensituationen och på den då rekordstora kärnkraftsproduktionen.

Nordel, samarbetsorganet för Nordens systemoperatörer, har i en rapport redovisat att förutsättningarna för att Norden klarar ett lindrigt torrår är små. Det förutsätter bl.a. att konsumtionen momentant kan dras ned med 10 TWh, att 12 TWh reservkraft kan aktiveras och att överföringsmöjligheterna finns. Dessutom förutsätts att Danmark, som är det enda landet med överskottskapacitet, överskrider alla CO₂-kvoter.

Eftersom elanvändningen ökar blir elförsörjningen helt beroende av import från främst Danmark, Polen, Tyskland och Ryssland. Denna el kommer till största delen från kolkraft eller kärnkraft. I Finland byggs kärnkraften ut. Den kortsiktighet som präglar den svenska energipolitiken har lett till att investeringar i nya anläggningar hittills har uteblivit.

Tidigare i motionen har de senaste 20 årens olika elstopp behandlats. Kristdemokraterna anser att det finns en koppling även mellan strömavbrotten och det underskott av elproduktion som Sverige har. Vi föreslår att riksdagen utreder de underliggande orsakerna till strömavbrotten för att se om de kan härledas till svag produktionskapacitet i Sverige och till undermålig överföringskapacitet till och från Sverige. Utredningen bör resultera i förslag för att stärka produktionen och minska strömavbrotten.

Överföringsbrister

Stängningen av reaktorerna i Barsebäck ökade risken för effektbrist i södra Sverige. Redan tidigare hade en stor del av reservkraftverken i landet avvecklats. Södra Sverige är särskilt sårbart på grund av att överföringskapaciteten av el från norra till södra Sverige är otillräcklig och behöver byggas ut, liksom överföringskapaciteten mellan Norge och Sverige. Överförings-

kapaciteten från norra till mellersta Sverige ligger idag på 6 700–7 000 MW. Överföringskapaciteten mellan mellersta och södra Sverige är begränsad till 3 500–3 900 MW.

Kristdemokraterna anser att det är bra att regeringen föreslår en utbyggnad av överföringskapaciteten till Finland genom en ny likströmskabel till en investeringskostnad om 1,6 miljarder. Den nya ledningen gör det möjligt att importera framför allt finsk kärnkraftsel från det planerade kärnkraftverket i Olkiluoto. Kristdemokraterna förutsätter att Svenska kraftnät också bygger kraftledningar som gör det möjligt för svensk elexport.

Ju större det tillgängliga energisystemet blir, desto större är sannolikheten att energitillförseln i hela området är säker. Ökade överföringskapaciteter gör också att områden som har högt elpris får ökat utbud och därmed konkurrens som kan pressa elpriserna.

Effektivare kraftöverföring

Med hjälp av likströmsledningar kan kraftöverföringen på långa sträckor väsentligen ökas. Tekniken används redan på Gotland där 20 procent av all el produceras av vindkraftverk på norra och södra udden. Eftersom befolkningen är koncentrerad mitt på ön måste elen transporteras dit utan stora förluster, och utan luftburna högspänningsledningar.

Lösningen är nedgrävda likspänningskablar. De kan idag transportera sex gånger så mycket elkraft som motsvarande traditionella högspänningskabel för växelström. Kristdemokraterna ser positivt på den utvecklingen. Om två år kommer det sannolikt att finnas likströmskablar som kan transportera sexton gånger mer effekt än dagens högspänningskablar. Då kan en enda likströmsledning försörja en stad som Göteborg med el.

Utveckling mot större företag

Kraftföretagen struktureras mot allt större och mer integrerade energiföretag med verksamheter i flera länder. I Sverige domineras elproduktionen av tre aktörer: Vattenfall, Sydkraft och Fortum. De svarar tillsammans för drygt 80 procent av den totala kraftproduktionen. Vattenfall är den största elproducenten i Norden och har som mål att bli ett av de ledande kraftföretagen i Europa.

Statliga Vattenfall koncentrerar nu sina resurser till expansion i främst Tyskland och Polen där produktionen baseras på kol och kärnkraft. Kapitalbehovet är stort. Kristdemokraterna anser att privatisering istället för eventuellt ägartillskott bör övervägas. Delar av Vattenfall kan med fördel privatiseras. Svenska staten, som till höga kostnader stänger ned kraftproduktion i Sverige, är en stor ägare i stora tyska kärnkraftverk och polska brunkolsanläggningar och kan bli en stor leverantör av el från dessa energikällor till Sverige. Kristdemokraterna inser dock att man med knapp tillgång till vattenkraft inte kan avstå från kolbaserad elproduktion. Därför välkomnar vi att Vattenfall arbetar på att möta problemen genom en ny teknik med CO₂-sänkor i den experimentbyggda CO₂-fria kraftanläggning som nu planeras.

Fel! Okänt namn på

Kristdemokraterna anser att det är viktigt att små producenter stimuleras så de kan leva kvar på marknaden. Småskaligheten har en kompletterande funktion och stärker energiförsörjningen.

Anslagen

Beträffande regeringens förslag till anslag under utgiftsområde 21 för budgetåret 2005 förslår Kristdemokraterna förändringar enligt följande:

Nytt anslag: FoU Solcells- och vätgasbaserade system

Såsom nämnts tidigare i motionen är Sverige i en framskjuten position när det gäller forskning och utveckling av solcells- och vätgasbaserade energisystem. Dessa tekniker kan komma att bli mycket viktiga när det gäller den framtida energiförsörjningen. Kristdemokraterna anslår därför totalt 50 miljoner kronor ytterligare till de båda forskningsområdena.

Nytt anslag: Stöd till bostadsägare som vill sluta att värma upp sin bostad med direktverkande el

För att underlätta för villaägare att minska sin elförbrukning föreslås ett nytt anslag för bidrag till investeringar i ny värmekälla. Anslaget uppgår till 65 miljoner kronor 2005.

35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

Anslaget på 194 miljoner kronor finansierar Statens energimyndighets förvaltningskostnader. Myndigheten har fått ett kraftigt utökad anslag och några nya arbetsuppgifter. Vi ser positivt på möjligheten till utökad kontrollfunktion men finner den mindre framgångsrik då sanktionsmöjligheter fortsatt saknas. Vi föreslår en anslagsbesparing på 25 miljoner kronor.

35:2 Insatser för effektivare energianvändning

Anslaget ingår i ett nytt femårigt program som ersättning för det energipolitiska program som beslutades 1997 och som löper ut 2004 och ger intrycket av att vara ett diversekonto. Dessvärre återkommer likartade åtgärder som har funnits i tidigare program och som inte visat sig vara framgångsrika.

Anslaget på 166 miljoner kronor avser bl.a. bidrag till kommunala energirådgivare, fortbildning av desamma, stöd till regionala energikontor samt utveckling och spridning av verktyg och metoder. Kristdemokraterna anser

det vara angeläget att energirådgivning fortsatt bedrivs i kommunerna. Det behövs dock en översyn av de olika rådgivningsfunktioner som finns i kommunerna; t.ex. lokala Agenda 21-samordnare, konsument- och budgetrådgivare. Regeringen aviserar en sådan hållning i proposition 2001/02:143 Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig försörjning. Regeringen menar att det kan finnas samordningsvinster att hämta genom att slå samman olika funktioner till lokala centra för hållbar utveckling och att detta bör utredas. I en sådan utredning bör även de regionala energikontorens roll studeras.

Kristdemokraterna ser gärna att en sådan utredning kommer till stånd. En sänkning på 50 miljoner kronor av anslaget föreslås då det utökats kraftigt de senaste åren men utan att en nödvändig översyn av verksamhetens organisering gjorts. Samtidigt föreslår Kristdemokraterna en nivåökning för 2008 med 25 miljoner kronor för att kunna behålla de kommunala energirådgivarna.

35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion

Anslaget som nästan dubblats sedan föregående år avser att bidra till teknikupphandling för att utveckla ny energieffektiv teknik på marknaden. I anslaget ska även stöd för marknadsintroduktion för energieffektiv teknik ingå. Kristdemokraterna ser positivt på den del som syftar till marknadsföring av solvärme.

35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Anslaget fördubblades till 100 miljoner kronor år 2005. Redan då ansåg Kristdemokraterna att en så snabb utbyggnad av produktionen var orimlig med tanke på alla koncessioner och miljöprövningar som måste till. Därmed har ett stort anslagssparande byggts upp. Kristdemokraterna anser att anslaget bör ha en mer jämn fördelning över tiden för att understryka vikten av stabilitet i energipolitiken. Anslaget bör därför minskas med 30 miljoner kronor år 2005.

35:5 Energiforskning

Med anledning av att Kristdemokraterna föreslår ett nytt anslag för speciell forskning minskas regeringens allmänna forskningsanslag med 295 miljoner kronor nästa år. Regeringens nu föreslagna fördubbling från 440 miljoner kronor i år till 815 miljoner kronor 2006 är orimlig. Det är inte möjligt att få tag i forskningskompetens med så kort varsel.

Fel! Okänt namn på

35:6 Statlig prisgaranti elcertifikat

På grund av det höga elpriset har prisgarantin ännu inte trätt i kraft. Kristdemokraterna anser dessutom att systemet med elcertifikat bör ersättas med ett fastprissystem. Hela anslaget kan därför dras in.

Stockholm den 5 oktober 2005

Mikael Oscarsson (kd)

Maria Larsson (kd)

Lars Lindén (kd)

Annelie Enochson (kd)

Lars Gustafsson (kd)

Mats Odell (kd)

Stefan Attefall (kd)

Per Landgren (kd)

Else-Marie Lindgren (kd)